

3.

ПРАВОСЛАВНО УЧЕЊЕ О СПАСЕЊУ

„Оправдање се не даје једном заувек, оно не представља гаранцију вечног спасења, него зависи од тога, колико ће грехован или побожан бити живот човека у будућности. То ни у ком случају није јуридикчки акт, који грешног човека претвара у праведника.“¹

„Чудим се да се тако брзо одвраћате од онога који вас је позвао Христовом благодаћу, на друго еванђеље, које није друго еванђеље, него има неких који вас збуњују и желе да изврну еванђеље о Христу.“²

„Стога није никакво чудо да у православној догматици наук о оправдању игра јако малу улогу. У најпознатијем излагању православног учења о вјери Ивана Дамашћанског (св. Јован Дамаскин; прим. И. С.) (око 700. - 750.) уопће се не помиње појам оправдања.“³

На самом почетку као и на крају претходног поглавља изнео сам тврдњу да је наука о спасењу, која је објављена у Библији, неупоредиво различита од онога што о тој теми проповеда Православна црква. Веома је лако утврдити да поменута верска организација не поседује истину по овом питању. Потпуно супротно многобројним наводима из Писма који показују да хришћани могу бити сигурни у своје вечно спасење пред Богом већ сада, православни верници се налазе у сталном страху и несигурности. То наравно из разлога што своје спасење темеље на делима и заслугама које би требале да их удостоје примања вечног живота. Неке од обавеза са непрегледног списка дела која би се требала извршити да би се стигло у царство небеско су: крштење, причешћивање, постови, исповедање пред свештеницима, молитве светитељима, Богородици и анђелима, молитве за душе умрлих и многе друге.

Пре него што кренемо са проучавањем тема на основу којих ћемо поближе сагледати православно учење о спасењу, осврнућемо се на критике које богослови Источне цркве упућују на рачун еванђеоских протестаната, оптужујући их за пропагирање погрешног и противбиблијског веровања. Ове критике су, наравно, неосноване и последица су погрешног схватања светих текстова од стране православних, као што ћемо се убрзо и уверити. Наиме, иако смо у прошлом поглављу веома јасно утврдили да читаво Свето писмо, и у Старом а поготово у Новом завету снажно наглашава да се спасење пред Богом стиче једино и искључиво вером у Христа Спаситеља (тј. рођењем од Бога – Светим Духом), православни богослов Лазар Милин у својој књизи истиче следећу замерку оваквом исповедању. Он наиме сматра, а у то убеђује и своје истоверујуће, да су протестанти (између осталог и еванђео-

1 У шта верују православни хришћани, Светило, стр. 9.

2 Посланица Галатима апостола Павла 1:6-7.

3 Ernst Benz, Duh i život istočne crkve, str. 48.

ски) своју доктрину о спасењу утемељили на погрешном Лутеровом преводу посланице Римљанима. Ево шта о овоме казује г-дин Милин:

„Наиме, Лутер је тврдио, а то су прихватили и остали протестанти, да се човек оправдава пред Богом само вером у Христа и у искупљење које је Христос својим страдањем донео човечанству. То је такозвани материјални принцип реформације. Добра дела за спасење нису потребна. (...) Интересантан је поступак Лутера приликом превођења Св. писма на немачки. У Посланици Римљанима 3. глава 28. стих пише: „Сматрамо, наиме, да ће се човек оправдати вером без дела закона“. Он је тој реченици у преводу додао свега једну реч: „само“. Тако је испало да Св. писмо директно тврди оно што је Лутер прогласио материјалним принципом реформације: „човек се спасава само вером“. (...) *Ма колико такво учење било нелогично и антибиблијско, оно је ипак ушло у основу целог протестантизма у свим његовим видовима.*“¹

Као што можемо да уочимо, Милин и остали православни богослови, као и обични верници сматрају да су протестанти у криву, јер прихватају Лутерову науку која је проистекла из његовог лошег превода Светог писма. Да ли је то заиста тако могли смо да се уверимо приликом читања претходног поглавља, у коме смо навели читав низ библијских текстова који веома јасно описују Божији пут спасења који важи за сваког човека. Но, ипак, зар у Библији заиста нигде не постоји формулација која гласи да се човек пред Богом спасава (или оправдава) „само вером“? На ово питање бисмо могли веома јасно да одговоримо. Чак и кад таква формулација нигде не би постојала, науку о спасењу *само кроз веру* потврђују сви библијски текстови (наравно уз услов да се схвате онако како су и написани). Међутим, и поред тога, Господ се кроз апостола Павла побринуо да једном за увек библијски потврди науку о спасењу само кроз веру – за све оне који желе да Њему буду послушни и прихвате Његову Реч. Апостол Павле је у посланици Галатима, која представља писмо у коме се најснажније борио за чистоту вере и исправно схватање Божијег дара спасења, између осталог (описујући своје раније обраћање упућено ап. Петру) истакао и следеће:

„Рекох Кифи пред свима: (...) Ми смо по рођењу Јудеји, а не грешници из многобожаца, али знајући да се човек не оправдава делима закона, *него само вером у Исуса Христа*, поверовасмо и ми у Христа Исуса, да будемо оправдани вером у Христа а не делима закона, јер на основу дела закона нико неће бити оправдан.“²

Можда ће неко од православних читалаца помислити да је и управо наведени цитат преузет из Лутеровог, или неког другог протестантског превода Библије. Међутим, превод који сам управо навео (а којим се користим у читавој овој књизи – осим ако није другачије назначено) сачинио је, са грчког изворника, православни преводилац, свештеник СПЦ и професор православне богословије у Београду, покојни др Емилијан М. Чарнић. А да није само он превео стих из посл. Галатима 2:16 на овај начин (где је јасно

¹ Лазар Милин, Научно оправдање религије, Црква и секте, стр. 52. Нагласак мој.

² Посланица Галатима 2:14, 16-17. Нагласак мој.

истакнуто да се човек оправдава **само вером**), доказаћу навођењем и многих других превода. Такође православни преводилац и професор богословије, др Димитрије Стефановић је у првој половини XX века овако превео поменути стих:

„Но, знајући да се човек не оправдава делима закона, него **само вером** у Христа Исуса, и ми у Христа Исуса поверовасмо, да се оправдамо вером у Христа, а не делима закона, јер се делима закона нико неће оправдати.“ (Нагласак мој).

Вук Караџић је превео на веома сличан начин:

„Па дознавши да се човјек неће оправдати дјелима закона, него **само вјером** Исуса Христа, и ми вјеровасмо Христа Исуса да се оправдамо вјером Христовом...“ (Нагласак мој).

Следе цитати из још једног српског, два хрватска (католички преводи) и на крају једног протестантског (такође хрватског) превода:

„Али знајући да човека не оправдавају дела закона, него **само вера** у Исуса Христа, то и веровасмо у Исуса Христа, да се оправдамо вером Христовом...“ (превод др Луја Бакотића; нагласак мој);

„А јер знамо, да се човјек не оправдава дјелима закона, него **само вјером** у Исуса Христа, и ми вјеровасмо у Христа Исуса, да се оправдамо вјером у Христа...“ (превод: dr. Ivan Ev. Šarić, nadbiskup vrhbosanski, peto izdanje, Salzburg 1969. год. Нагласак мој);

„Али како знамо да човјека не оправдава вршење Закона, него **само вјера** у Исуса Христа, то смо и ми пригрлили вјеру у Христа Исуса да бисмо се оправдали вјером у Христа...“ (превод: Biblija Kršćanske Sadašnjosti, dr. Ljudevit Rupčić, Zagreb 1983. год. Нагласак мој);

„Знајући ипак да се човјек не оправдава дјелима закона, ни другачије него **само вјером** у Исуса Христа, и ми смо повјеровали у Исуса Христа, да бисмо се оправдали вјером у Христа...“ (Zagrebačko izdanje, treće izdanje, dr. Branko Đaković, GBV 1994. Rijeka).

Ипак, и поред свих ових, претходно наведених доказа (а докази о исправности еванђеоско – протестантског веровања о спасењу ће бити приказивани и током даљег проучавања) православни и даље остају при своме - верујући да су за спасење потребна и различита побожна дела, па макар колико Библија наглашавала супротно. У наредном делу поглавља позабавићемо се детаљном анализом овог веровања Источне цркве, и доказати сву његову неисправност.

КРШТЕЊЕ КАО УСЛОВ СПАСЕЊА

Православна црква учи да је крштење водом неопходно за спасење човека. Зато ћемо најпре проучити њене тврдње о спасењу кроз крштење а потом на њих дати и библијски одговор.

„Света тајна крштења. Ова света тајна је капија за улазак у Цркву Христову, или операција калемљења дивље маслине на питому. (...) Према томе, света тајна крштења услов је духовног сједињења с Богом и спасења. **Без**

крштења – нема спасења. У светој тајни крштења умире духовно и сахрањује се стари, грешни човек, а рађа се нови, безгрешан.⁴¹

„Он је, међутим, учећи заповедио: „Ко верује и крсти се спаће се“ (Мар. 16, 16). Никодиму, пак, потоњем ученику свом и апостољу, изричито је казао: „Заиста, заиста ти кажем: ако се ко поново не роди не може видети царства Божјег. **Ако се ко не крсти водом и духом – објаснио је потом Господ**, не може ући у царство Божје“. (Јов. 3, 35). „Поново рођење“ или „Крштење водом и духом“ је прва света тајна Цркве Православне – **Света тајна крштења.** (...) Заповест о Светој тајни крштења – о крштењу, „водом и духом“ јесте прво еванђеље, прва благовест Спаситељева, коју је он даровао човечанству. (...) то је нарочито заповедио, као што смо већ нагласили, и ученицима својим (Мат. 28, 29) који су проповедали нову Божанску науку људима и *крштавали их „водом и духом“* у име Оца и Сина и Светога Духа. (...) По вери нашој светој, у Св. Тајни крштења новокрштени се чисти од наследног прародитељског греха и духовно се рађа за Бога, за живот вечни. (...) **Крштење је, дакле, услов нашег спасења.**“⁴²

„Временом, када су верни почели да крштавају своју децу – бебе престао је катихуменат (припрема за крштење одраслих особа који се састојао у учењу и усвајању основних истина хришћанства, прим. И. С.), а родило се кумство. *Деца су се крштавала*, и сада се крштавају *по вери кума*, који у св. тајни крштења постаје *духовни отац детета* – кумчета јер га духовно рађа за Бога. (...) **Света тајна крштења је најважнија света тајна у Цркви Христовој.** (...) И по томе још што се *име новокрштенога, које му даје кум* за време обреда Свете тајне крштења, *записује у „Књигу рођених и крштених Цркве Христове“* и у *„Књигу вечнога живота“* - вечну књигу Јагњета, које је заклано од постанка света“.⁴³

Из управо наведених цитата, можемо да извучемо следеће закључке:

- Крштење је услов спасења и без њега оно није могуће;
- Господ Исус Христос је проповедао о „крштењу водом и духом“;
- Апостоли су „крштавали водом и духом“;
- Крштење је прозвано „светом тајном“ и названо првим еванђељем;
- Крштењем се човек чисти од прародитељског греха (и свих до тада учињених);
- Мала деца се крштавају по вери кума, који постаје духовни отац детета;
- Име које детету надене кум уписује се у „књигу живота“ на небесима;
- Уписује се и у књигу „рођених и крштених Цркве Христове“.

1 Протојереј Живан М. Маринковић, Најбољи васпитач, Београд 1968. год. стр. 246. Нагласак мој.

2 Веронаука у кући, Православна верска читанка, Београд, 1991. год. стр. 26-27. Нагласак мој.

3 Наведено дело стр. 30, 32. Нагласак мој.

Познаваоцу Светог писма ће одмах након читања ових текстова бити јасно да се они, не само не темеље на учењу Божије Речи, већ представљају грубо извртање Христових поука и апостолских новозаветних записа.

Христос **никада** није проповедао нити пак изрекао нешто што би личило на „крштење водом и духом“ (у смислу новозаветне уредбе о крштењу у води сваке верујуће особе), нити су пак апостоли икада некога крстили „водом и духом“. Наравно, ни остале тврдње православних нису нимало тачне. Нити је крштење услов спасења, нити је оно „света тајна“, а не помиње се ни чишћење прародитељског греха. Крштење „по вери кума“ је више него небиблијско као и тобожње уписивање имена које је кум смислио у „књигу живота“ и непостојећу (пред Богом) књигу „рођених и крштених“ Цркве Христове. Све оно што православни верују по овом питању, настало под утицајем „отаца“ цркве из каснијих векова и нема ничег заједничког са Христовом и апостолском науком. Ове тврдње које сам управо изнео је врло лако доказати.

Приликом заступања става да је крштење услов спасења, православни богослови цитирају као доказ једини за то расположиви стих у Новом завету, из ев. по Марку 16:16, а који гласи овако:

„Ко поверује и крсти се – биће спасен, а ко не поверује – биће осуђен.“

Православна црква – будући да нема подршку за своју теологију на страницама Светог писма, прибегава вађењу стихова из контекста целокупног библијског значења и њиховом самосталном тумачењу. Међутим, и летицимичним погледом на поменути стих, можемо да уочимо да је услов спасења вера а не крштење. Господ, говорећи о осуди каже: „а ко не поверује – биће осуђен“, а не: „ко не буде крштен – биће осуђен.“ Према томе, вера и невера су узроци спасења или неспасења. Што се крштења тиче, оно представља новозаветну уредбу која се треба да изврши над сваким човеком који је поверовао у Христа Спаситеља.

Сасвим је сигурно да су апостолско веровање и пракса најисправнији од свих у досадашњој историји хришћанства. Стога, из њиховог учења и праксе крштавања најбоље ћемо сазнати шта је Господ „мислио“ када је рекао: „Ко поверује и крсти се – биће спасен.“

Значај крштења у првековној Цркви

„Вера је дар Божји и стиче се приликом крштења. Вера је дар Божји и јесте као некакво божанско семе које Дух Свети посеје у душу човеку приликом крштења.“¹

„Мене, уосталом, Христос није послао да крштавам, **него да проповедам еванђеље.**“²

„Вера, дакле, потиче од проповеди, а проповед бива Христовом речју.“³

¹ Маринковић, Најбољи васпитач, стр. 10.

² 1. Коринћанима 1:17а. Нагласак мој.

³ Римљанима 10:17. Нагласак мој.

Из првог од управо наведених цитата, сазнајемо за веровање православних о томе да човек добија веру у тренутку свог крштења. Следствено томе, извлачимо закључак да особа тек крштењем постаје хришћанином, а да је на крштење дошла као безбожник над којим се врши одређени црквени обред - који га потом, на неки чудесан начин, чини верником. Колико је овакво веровање далеко од библијског откривења готово да није потребно посебно истицати. Ипак, из разлога што желим да докажем да самозвано „православље“ не поседује истину у свом исповедању, обратићемо пажњу на новозаветни одговор на поменуту тврдњу.

Христос и апостоли су заступали потпуно другачије гледиште у вези крштења у поређењу са оним које им приписује традиционално хришћанство Истока.

Након свога васкрсења, Господ је заповедио ученицима да иду у сав свет, проповедају еванђеље о спасењу кроз веру и тако науче све људе - чинећи их Његовим ученицима. Следећи корак који су апостоли требали да учине са особама које су узверовале јесте њихово крштење у води - у име Оца, Сина и Светога Духа:

„Зато идите и научите и начините мојим ученицима све народе. Крстите их у име Оца и Сина и Светога Духа. Учите их да извршују све што сам вам заповедио.“¹

Крштење у води је требало да буде спољашњи знак оправдања вером (спасења) и „сахране“ греховног начина живота, попут нпр. обрезања у Старом завету – које је било знак „обрезања срца“ тј. одбацивања греха. Господ је, наиме, старозаветним Израиљцима заповедио да обрезају све своје мушке потомке, као знак њихове припадности и посвећености Богу:

„А ово је завет мој између мене и вас и сјмена твојега након тебе, које ћете држати: **да се обрезају између вас све мушкиње.**“²

„**И обрезаће Господ Бог твој срце твоје** и срце сјмена твојега, **да би љубио Господа Бога својега** из свега срца својега и из све душе своје, да будеш жив.“³

Апостол Павле у Новом завету наглашава чињеницу да Израиљци у Старом завету, па и њихов праотац Авраам, нису били спасени и од Бога прихваћени ради свога спољашњег – телесног обрезања, већ због искрене жеље за служењем и вршењем Божије воље. Заправо, само телесно обрезање је требало да буде спољашњи, видљиви знак њихове искрене вере и спремности за послушањем Господње воље:

„Да ли се ово блаженство односи само на обрзане, или и на необрзане? Ми, наиме, говоримо: ‘Аврааму је вера урачуната као праведност’. Како му је то урачунато? када је био обрзан или када је био необрзан? Не када је био обрзан, него када је био необрзан. **Па и знак обрезања добио је као печат праведности коју је стекао вером као необрзан**, да буде отац свих који као необрзани верују, да се и њима то урачуна у праведност,

1 Ев. по Матеју 28:19-20. Четири еванђеља, превод проф. др А. Бирвиш.

2 1. Мојсијева 17:10. Нагласак мој.

3 5. Мојсијева 30:6. Нагласак мој.

и да буде отац обрезаних, оних наиме, који нису само обрезани, него и ходе стопама вере нашега оца Авраама, коју је он као необрезан имао.“¹

Исти апостол сведочи да у тренутку искреног поверовања и духовног рођења верника, Бог човека чисти од греха „обрезујући га нерукотвореним обрезањем“ тј. одбацујући од њега претходно почињене грехе, и дајући му у срце жељу да испуњава Његову вољу (Фил. 2:13):

„У њему сте и **обрезани нерукотвореним обрезањем**, - у скидању чулног тела, - Христовим обрезањем, кад сте у крштењу с њим сахрањени; у њему сте заједно с њим **васкрснути вером** у делотворну силу Бога који га је васкрсао из мртвих.“²

У складу са целобиблијским научавањем оправдања и спасења кроз веру у Христа а не кроз верске обреде, апостоли, за разлику од православних свештеника, тврде да вера настаје као резултат слушања проповеди из Божије Речи (Рим. 10:17). У складу са тиме, апостол Павле је могао да изјави да њега Господ није послао да крштава већ да проповеда еванђеље (1. Кор. 1:17). Ни у једном свом писму овај апостол није оставио ни мало места идеји да би крштење водом могло да допринесе било чијем спасењу. Насупрот томе, он је увек наглашавао важност поверовања у поруку еванђеља (радосне вести) о Исусовом страдању и васкрсењу из мртвих:

„Ја се, наиме, не стидим **еванђеља, јер је оно сила Божија на спасење свакоме који верује**, прво Јудејину а и Грку³. Јер се у њему открива праведност Божија, из вере у веру, као што је написано: ‘Праведник ће живети од вере’.“⁴

„Ако, дакле, својим устима исповедиш да је Исус Господ и **поверујеш у свом срцу** да га је Бог васкрсао из мртвих, **бићеш спасен**. Јер срцем се верује за праведност, а устима се исповеда на спасење. Писмо, наиме, каже: ‘Свако, ко верује у њега, неће се постидети’. Јер нема разлике између Јудејина и Грка; један исти Господ је над свима, богат за све који га призивају, јер ‘Свако, ко призове име Господње, биће спасен’.“⁵

Да је, којим случајем, ап. Павлу било познато да је крштење услов спасења, те да се њиме стиче вера, овај Божији слуга сигурно не би губио време и организовао би масовна крштења неверујућих пагана.

Примери крштавања која су чинили апостоли

Из следећих примера можемо да учимо да су апостоли увек крштавали људе тек након што су им проповедали еванђеље о спасењу кроз веру у Христа Спаситеља. Крштавани су само и искључиво они који су поверовали, тј. они који су из стања неверовања прелазили у стање вере:

1 Римљанима 4:9-12. Нагласак мој.

2 Колошанима 2:11-12. Нагласак мој.

3 Јудеји и Грци се спомињу као представници обрезаних и необрезаних народа. Јудеји су као Авраамови потомци били обрезивани, док са Грцима то није био случај.

4 Римљанима 1:16-17. Нагласак мој.

5 Римљанима 10:9-13. Нагласак мој.

„А Петар им рече: *покајте се и нека се свако од вас крсти* у име Исуса Христа за опроштење својих грехова, па ћете примити дар Духа Светога. (...) **Тако се крстише они који су примили његову реч.**“¹

„Расејани међутим пролажаху свуда и проповедаху реч Божију. Тако Филип дође у главни град Самарије и проповедаше им Христа.(...) **Када пак повероваше Филипу**, који је проповедао еванђеље о царству Божијем и о имену Исуса Христа, **крштаваху се људи и жене.**“²

„На то Филип отвори своја уста и почевши од овога места Писма проповеди му еванђеље о Исусу. А кад су путујући дошли до неке воде, ушкопљеник рече: *ево воде, шта ми смета да се крстим?* [Филип пак рече: **ако верујеш од свег срца: може.** Он одговори и рече: верујем да је Исус Христос син Божији.] И заповеди да стану кола, те обојица сиђоше у воду, Филип и ушкопљеник, и крсти га.“³

„За њега сведоче сви пророци, да ће **његовим именом добити опроштај грехова свако ко верује у њега.** Док је Петар још говорио ове речи, сиђе Дух Свети на све који су слушали говор. (...) Тада одговори Петар: може ли ко да ускрати воду, да се не крсте они који су примили Духа Светога као и ми? *И заповеди да их крсте* у име Исуса Христа.“⁴

„Господо, **шта треба да учиним да бих се спасао?** Они пак рекоше: **поверуј у Господа Исуса, па ћеш бити спасен** и ти и твој дом. И проповедише реч Господњу њему и свима који су били у његовој кући. И узевши их још у онај ноћни час опра им ране од удараца, **па одмах би крштен** он и сви његови.“⁵

Из свих поменутих примера апостолског крштавања, дакле, можемо да установимо следећи редослед дешавања:

- Проповедање еванђеља о спасењу кроз веру у Христа онима који не верују;
- Поверовање слушалаца у спасоносну поруку еванђеља;
- Крштење водом нових верника, на основу њиховог сведочанства о усвајању вере у Спаситеља Исуса Христа и њиховог покајања.

На овај начин, укратко, али ипак довољно детаљно сагледали смо апостолску праксу крштавања и увидели да они нису веровали у неопходност крштења за спасење. Са друге стране, учили смо да је постојала обавеза, у складу са Господњом заповешћу, да се сваки верник крсти недуго после његовог предања Христу – вером.

Схватајући библијску науку о овом предмету, потврђујемо реч коју је изрекао Господ Христос: „Ко узверује и крсти се - биће спасен.“ Подразумевајући да ће сваки верник бити крштен одмах по узверовању, Христос је

1 Дела апостолска 2:38, 41. Нагласак мој.

2 Дела апостолска 8:4-5, 12. Нагласак мој.

3 Дела апостолска 8:35-38. Нагласак мој.

4 Дела апостолска 10:43-48. Нагласак мој.

5 Дела апостолска 16:30-33. Нагласак мој.

- говорећи о будућем времену - спомену да ће они који се спасавају бити наравно и крштени.¹

Крштење водом као духовно рођење

„Никодиму, пак, потоњем ученику свом и апостолу, изричито је казао: „Заиста, заиста ти кажем: ако се ко поново не роди не може видети царства Божјег. *Ако се ко не крсти водом и духом – објаснио је потом Господ, не може ући у царство Божје.*“²

Пред нама је још једно веровање православних које је уско везано са њиховим схватањем о неопходности крштења за спасење. Иако смо и до сада постали потпуно уверени у неисправност таквог става, проучавање које следи ће нас још више у то уверити. Наиме, цитат који сам управо навео а који потиче из патријархом Павлом благословљене књиге, није ништа друго већ један погрешно схваћени и погрешно наведени текст из еванђеља. Да бисмо увидели сву разлику између Христових речи и овог намерно погрешно цитираног текста – који би требало да православнима обезбеди потврду њиховог учења, упоредићемо га са Исусовом изјавом коју је записао апостол Јован:

„А беше међу фарисејима човек по имену Никодим, старешина јудејски; овај дође Исусу ноћу и рече му: рави, знамо да си ти као учитељ дошао од Бога; јер нико не може да чини ова чуда која ти чиниш ако Бог није с њим. Одговори Исус и рече му: заиста, заиста, кажем ти, ако се ко не роди одозго, не може видети царства Божија. Рече му Никодим: како може човек да се роди кад је стар? Зар може по други пут да уђе у утробу своје мајке и да се роди? Одговори Исус: заиста, заиста, кажем ти, *ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у царство Божије.* Што је рођено од тела – тело је, а што је рођено од Духа – дух је. Немој да се чудиш што ти рекох: треба да се родите одозго. Ветар дува где хоће и фијук његов чујеш, али незнаш одакле долази и куда иде. Тако је са сваким који је рођен од Духа. Одговори Никодим и рече му: како може то бити? Исус одговори и рече му: *ти си израиљски учитељ и незнаш то?*“³

Оно што најпре можемо да приметимо у богонадахнутом тексту јесте да Господ Христос апсолутно нигде не спомиње „крштење водом и Духом“ (већ помиње **рођење**, а те речи нипошто немају исто значење, као што је свима познато). Неопростиво је у уста Господа Исуса стављати речи које Он, не

1 Потребно је да буде јасно и следеће: Под појмом „крштење“ се у Библији не подразумева само крштење водом већ и „крштење Светим Духом“ (види: Дела ап. 1:5; 11:15-16; 1. Кор. 12:13) као и „крштење огњем“ тј. спаљивање у ватри огњеног језера (види: Мт. 3:11-12). Исус је и о свом страдању на крсту говорио као о „крштењу“ (види Лк. 12:50), као и о страдању апостола (Мк. 10:38-39). **Стога, веома је могуће да, у складу са целокупном библијском поруком о вечном спасењу, Господ Христос, када изговара стих Мк. 16:16 не мисли на крштење водом већ Светим Духом – што би свакако подржало целокупно његово учење о спасењу, које су потом проповедали апостоли.**

2 Веронаука у кући, стр. 26. Нагласак мој.

3 Ев. по Јовану 3:1-10. Нагласак мој.

само да није изговорио, већ није ни помишљао да изговори. У поменутом Христовом говору сусрећемо се са једном изузетном Божијом „интервенцијом“ над сваким грешником који прихвати Исуса Христа као свог личног Спаситеља. Ту интервенцију Господ назива „**рођење одозго**“ или „**рођење од Духа**“.

Рођење од Бога

У поруци изреченој једном од учених верских вођа у тадашњем Израљу, Никодиму, Христос је изнео тврдњу да ниједан човек не може да уђе у царство Божије уколико није „рођен одозго“ тј. „од Духа“. Ово „рођење одозго“ Исус назива још и „рођењем водом и Духом“ и упућује Никодима на чињеницу да је ова духовна истина објављена још у књигама Старог завета – које је овај фарисеј врло добро познавао. Очигледно је да се Никодим није одмах најбоље снашао у разумевању ове поруке. Није му било јасно како већ одрастао човек може поново да буде рођен. Међутим, Господ је упутио Никодима да размишља на духован а не телесан начин, рекавши му: „што је рођено од тела – тело је, а што је рођено од Духа – дух је.“ Помињући појмове „рођење одозго“, „рођење водом и Духом“, и „рођење од Духа“ у неколико узастопних реченица, сасвим је јасно да Господ упућује на потпуно исти духовни догађај.

На почетку свога еванђеља, у оном његовом делу у коме још увек не описује конкретне догађаје из Христовог живота, апостол Јован, сумирајући последице Његовог доласка међу људе, каже:

„Истинита светлост, која осветљава сваког човека, долажаше на свет. На свету беше, и свет кроз њега поста, и свет га не позна. Својима је дошао, и његови га не примише. *А свима, који га примише, даде моћ да постану деца Божија, - онима што верују у његово име*, који се не родише од крви, ни од воље тела, ни од мужевљево воље – **него од Бога**.“¹

Иако Господа Исуса Христа добар део јеврејског народа није прихватио, као и већи број многобожаца који је о њему чуо кроз апостолске проповеди, оним људима који су Га прихватили вером – Бог је дао моћ да постану Његова деца. То су људи који нису рођени само на природан начин – од овоземаљских родитеља, већ они који су рођени и на духован начин – од самог Бога.

Природа духовног рођења

Након што је изразио чуђење и неразумевање духовног рођења, Исус је Никодиму поставио питање: „ти си израиљски учитељ и незнаш то?“ Овај фарисеј је у Св. писму Старог завета морао да уочи истину о којој му је Исус говорио. Али, очигледно је да то није био случај. Ипак, без обзира на непознавање једне од најважнијих духовних порука од стране човека који је био учитељ другима, реч о „духовном рођењу од Бога“ је била јасно записана на

¹ Ев. по Јовану 1:9-13. Нагласак мој.

више места у старозаветним књигама. Најјаснији текст који о овоме говори, а кога је написао пророк Језекиљ пет стотина година пре Христа, гласи овако:

„И покروпићу вас **водом чистом**, и бићете чисти; ја ћу вас очистити од свијех нечистога ваших и од свијех гаднијех богова ваших. И даћу вам ново срце, и **нов ћу дух метнути у вас**, и извадићу камено срце из тијела вашег, и даћу вам срце месно. И **дух свој метнућу у вас**, и учинићу да ходите по мојим уредбама и законе моје да држите и извршуете.“¹

Овај текст говори управо о ономе што смо утврдили приликом проучавања Аврамовог живота и његовог оправдања кроз веру. Уколико обратимо пажњу на његово казивање, приметимо да Господ обећава да ће неке људе:

- учинити чистим кроз „купање“ у чистој води;
- препородити давањем новог срца и духа;
- учинити стаништем (храмом) свог Духа;
- научити да ходе по његовим заповестима и уредбама.

Рођење од Бога, „водом и Духом“ подразумева све напред наведено. Након што је особа, вером у Христа „рођена одозго“, она добија нову природу којом избегава живот грешења и жели да угоди Богу свакодневно (Језекиљ 36:27):

„Према томе, ако је ко у Христу – ново је створење; старо је прошло, види, постало је ново.“²

„Нико, ко је од Бога рођен, не чини греха, јер његово семе остаје у њему; и не може да греша, јер је од Бога рођен.“³

„Знамо да нико, ко је од Бога рођен, не греша, него од Бога рођени чува самога себе, и нечастиви га се не дотиче.“⁴

Кроз ново рођење особа постаје храм Светог Духа (Језекиљ 36:27):

„И ја ћу молити Оца, па ће вам дати другог помагача – утешитеља да буде са вама до века, **Духа истине**, кога свет не може да прими, јер га не види и не познаје; ви га познајете, зато што борави код вас **и биће у вама**.“⁵

„Сам Дух сведочи са нашим духом да смо деца Божија.“⁶

„Зар не знате да сте храм Божији и да Дух Божији обитава у вама?“⁷

Овакво испуњење Светим Духом се назива још и „крштење Светим Духом“⁸, а оно се дешава, према Библији, пре крштења у води и представља

1 Књ. пророка Језекиља 36:25-27. Нагласак мој.

2 2. Коринћанима 5:17.

3 1. Јованова 3:9. Јован не говори о повременим сагрешењима због којих се истински верник каје, већ о намерном и свесном чињењу дела која су у супротности са откривеном Божијом вољом. Види и у: Јаковљева 3:2.

4 1. Јованова 5:18.

5 Ев. по Јовану 14:16-17. Нагласак мој.

6 Римљанима 8:16.

7 1. Коринћанима 3:16.

8 Када ап. Павле у 1. Кор. 12:13; и Гал. 3:27 говори о крштењу, он веома јасно истиче да се ту ради о крштењу Светим Духом, а не водом – како то наводе православни оправдавајући своје учење.

услов урођења у воду.¹ Иако православни тврде да се „идеја о другом рођењу као религиозном искуству, невезано с крштењем, појавила недавно и да нема библијску заснованост,² управо је супротно истина. Рођење од Бога је поновно успостављање присног заједништва са Господом кроз искрену и чврсту веру; заједништва које особа никада до тада није имала због наслеђеног прародитељског греха и духовног мртвила у коме се налазила. Тврдњу православних да је „крштење средство реалног сједињења човековог са Христом и поново рођење“³ је, иначе, веома лако оборити и из искуства. Свето писмо нам сведочи да сви који су од Бога рођени не живе грешним начином живота и да се чувају да не сагреше пред Свевишњим, као што сам навео малочас. Уколико сагледамо животе многих крштених у православним црквама (као и у многим другим) широм света, веома лако ћемо уочити да међу овако „поново рођеним и са Христом сједињеним“ људима има веома много богопсовача, прељубника, обмањивача, родитељима непокорних, пијанаца и осталих безбожника сваке врсте, што нам јасно ставља до знања да нису ни „поново рођени“ нити пак „с Христом сједињени“ иако би, по православној теологији, требали да буду. Богохулно би било и помислити, а не изговорити и догмом у цркви прогласити да је неко, ко Бога псује (као велико мноштво крштених Срба) заправо Божије дете и сједињен са Христом. Даљи коментар осим овог, сматрам, није потребан.

Кум као духовни родитељ новокрштеног

Из раније цитираног текста преузетог из књиге „Веронаука у кући“ са 30. и 31. странице, сазнајемо да се деца у православној цркви крштавају по вери кума, који постаје њихов духовни родитељ. Овај духовни отац малог детета „рађа“ своје кумче „за Бога, за вечност“. Православље истиче и схватање да духовна веза између кума и кумчета важи и као крвно средство.⁴

Након што на основу Светог писма и других докумената изнесемо истину о пореклу кумства у хришћанству, још једном ћемо се утврдити у ставу да Источна црква има веома мало додирних тачака са изворним апостолским учењем.

Шта еванђеље говори о кумству?

Најкраћи одговор на ово питање би био једноставно: ништа!

Нови завет уопште не познаје институцију кумства тј. духовног оца крштеног детета. Уствари, као што смо до сада утврдили, Библија налаже крштење искључиво оних особа које су поверовале у Христа Спаситеља. Мала деца и бебе су искључене из списка оних који могу бити крштени, јер још

1 Види: Јован 1:32-34; Дела 10:43-48; 11:15-16; Римљ. 6:3-4; Гал. 3:26.

2 У шта верују православни хришћани, Светило, стр. 8.

3 Наведено дело стр. 7.

4 Види у: Веронаука у кући, стр. 30.

увек не могу одговорно и свесно да прихвате хришћанску веру. У Св. писму не можемо наћи ни један једини пример крштавања новорођенчади и мале деце, иако библијски није искључено крштавање старије деце (од нпр. 7 год. надаље) која су поверовала. Православни историчар Јевсевије Поповић то потврђује следећим исказом:

„За време апостола **сваки, који је искрено поверовао у Христа** те хтео искрена срца ући у Његово Царство, и његову цркву, **крштен је без даље припреме**, осим што је претходно саслушао какву снажну проповед. (...) Свакако су и деца крштавана, јер се зна, да је Петар крстио капетана Корнилија у Кесарији са целим домом, исто тако Павле тамничара у Филиппима са целим домом и Стефанина у Коринту опет са целим домом; кад дакле са целим домом, онда свакако и са децом.“¹

Иако је Јевсевије Поповић овиме хтео да оправда крштавање мале деце и беба код православних, ипак нам је саопштио да су апостоли крштавали оне који су искреног срца поверовали. То нам потврђује и еванђелист Лука у Делима апостолским, када истиче да су у Корнилијевом и тамничаревом дому крштени они који су **слушали** проповед и **усвојили веру** (што је свакако укључивало децу али не и новорођенчад и одојчад која нису могла да чују и поверују):

„Док је Петар још говорио ове речи, **сиђе Дух Свети на све који су слушали говор**. (...) Тада одговори Петар: може ли ко да ускрати воду, да се не крсте **ови који су примили Духа Светога** као и ми? И заповеди да их крсте у име Исуса Христа.“²

„Поверуј у Господа Исуса, па ћеш бити спасен и ти и твој дом. И *проповедише реч Господњу њему и свима* који су били у његовој кући. (...) па одмах би крштен он и сви његови. (...) ликујући са свим својим домом што је **поверовао у Бога**.“³

Додуше, и сам текст из „Веронауке у кући“ говори да су верници тек у касније време почели да крштавају бебе - када се и родило кумство, те да њега није било у почетку за време апостола. Подаци из црквене историје нам говоре да је, на пример, црквени отац из II века, Тертулијан из Картагине (160. - 220. год. после Христа), био противник крштавања мале деце, обичаја који је очигледно још тада почео полако да се уводи под окриље Цркве. По питању њиховог крштавања он је саветовао и научавао следеће:

„И тако према околностима, наклоности, склоности и старости сваког појединца, **одлагање крштења је дакле углавном препоручљиво у случају мале деце** ... Господ заиста каже: „Не браните им да дођу к мени“. Марко 10:13. Нека дођу дакле док расту, нека дођу док се уче; и нека постану хришћани када буду у стању да упознају Христа.“⁴

1 Општа црквена историја, том први, стр. 430. Нагласак мој.

2 Дела апостолска 10:44, 46-47. Нагласак мој.

3 Дела ап. 16:31-34.

4 Цитат из књиге: „Крштење не за бебе“ - дела Тертулијана стр. 253. Види у: Симо Ралевић, Библијско крштење, Дом Молитве – Пећ, стр. 20. Без године издавања. Нагласак мој.

Јевсевије Поповић потврђује историјску чињеницу о томе да је овај верски ауторитет из друге половине II и са почетка III века био противан крштењу мале деце, насупротив неких каснијих који су сматрали да децу ипак треба крштавати, верујући да су то чинили и сами апостоли:

„У послеапостолском времену Тертулијан (умро 202. - 240.) је противан крштењу деце, али Ориген (умро 254.) доводи обичај крштавања деце од апостола.“¹

Иако су црквени оци имали различита мишљења о овом важном питању, а неки имали тенденцију да потпуно одступе од библијског правила крштавања само оних који су поверовали у Христа, апостолска пракса се ипак, и у званичним црквеним круговима, одржала све до V века. Наиме, и неколико векова након Христа и његових првих ученика, постојали су црквени оци који су следили учење Светог писма и држали се Тертулијановог упутства да своју децу крсте тек када она, на основу научених духовних поука, прихвате вером Исуса за свога Спаситеља и постану уистину Господњи следбеници:

„На Истоку и на Западу **беше обичај, да се деца хришћанских родитеља крштавају тек кад постану људи**, а нека и кашње – обичај, који је долазио из разних мотива, и на који је већ Кипријан нападао; тај се обичај држао кроз цело IV. столеће, па и у V. столећу. **Али црквени учитељи све више ревноваху против тог обичаја, и напослетку га истиснуше.**“²

Из управо наведеног текста јасно увиђамо да су црквени оци из каснијих векова успели да „истисну“ обичај правилног крштавања из црквене праксе, а да насупротив томе уведу онај који се Библијом нипошто није подразумевао, а то је крштавање мале деце на основу вере другог, одраслог човека (кума), који се уз то, назива још и његовим „духовним оцем“.

Са друге стране, и сам појам „духовни отац“ непознат је у библијској терминологији у смислу у којем га користи православна теологија. Господ је, наиме, рекао:

„И никога на земљи не називајте својим оцем, јер је један Отац ваш небески.“ (Мт. 23:9).

Наравно, ова Господња заповест не забрањује називање „оцем“ нашег мушког родитеља, већ се односи на непостојање другог духовног оца - сем Бога који је на небесима.³

Установивши истину по претходно постављеним питањима о спасењу кроз крштење - у догматима Православне цркве (о чему ће још бити речи у поглављу „Седам светих тајни“), сада прелазимо на проучавање још једне теолошке заблуде – која исто тако није била део провековног исповедања.

1 Општа црквена историја, том први, стр. 430.

2 Наведено дело, стр. 649. Нагласак мој.

3 Називи: поп, патријарх и папа у преводу, заправо, значе „отац“. Апостол Павле, додуше, на више места помиње себе као „оца“ који је еванђељем „родно“ неке од верника – али тај израз употребљава само као слику особе кроз коју су неки дошли до спасења вером (види: 1. Кор. 4:14-15; Гал. 4:19; Филимону 1:10). Овог и друге апостоле нико никада није називао „духовним оцима“, а поготово не у смислу кумства као што је то случај у Православљу.

СПАСЕЊЕ КРОЗ ПРИЧЕШЋЕ

„У хришћанској Православној Цркви вечито живи Христос. У њој се *непрекидно наставља првосвештеничка служба искупљења Исуса Христа*. Ово настављање се врши видљивим начином, наиме спољашњим обредима. Збир свих облика чини садржину хришћанског православног богослужења. Темељ православном богослужењу положио је сам Исус Христос, јер је установио свету евхаристију и њено вршење под видом хлеба и вина. (...) На свакој Светој Литургији врши се освећење хлеба (светог Агнеца) и вина, који постају право тело и права крв Христа Бога – Спаситеља. ***На овој вери да се хлеб и вино мења у Тело и Крв Господа стоји читава грађевина Православне Цркве.***“¹

„Света тајна причешћа. Она је највећи израз и доказ Божје љубави према људима. (...) А Син Божји толико воли људе, да се за спасење људи жртвовао драговољно на Голготи и ***свакодневно тајанствено жртвује у храмовима***, да би нам омогућио духовно сједињење са њим у светој тајни причешћа. (...) *Свето Причешће – највеће благо за хришћанина*. У светом причешћу дају се хришћанину, поред вечног живота, и сва друга добра која су у Богу (...) *Свето причешће духовно препорађа човека*. То је искуство свих хришћанских светитеља. Сви су они то доживљавали, али из своје скромности нису о томе хтели никоме ништа рећи нити написати. Изузетак од њих учинио је отац Јован Кронштатски. Он у своме чувеном дневнику *Мој живот у Христу* (који је преведен на многе језике) пише: „*после причешћа светим тајнама Господ, по молитвама своје пречисте Мајке, или сама Пречиста, по доброти Господа, давали су ми као неку нову природу духа, чисту, добру, величанствену, светлу, мудру, питому, наместо нечисте, лење и мртве, малодушне, мрачне, тупе, зле.*“²

Према учењу Источне цркве, „света литургија“ је најважније богослужење које се врши у Православљу. У оквиру те службе, освећени хлеб и вино се буквално претварају у тело и крв Христову, додељујући вечни живот и спасење свакој особи која се удостојила њиховог примања. Посебно желим да уочимо изјаву православних да „*на овој вери да се хлеб и вино мења у Тело и Крв Господа стоји читава грађевина Православне Цркве*“. Уколико, дакле, докажемо на основу Светог писма и црквене историје да је учење о „*транспустанцијацији*“ (буквалном претварању хлеба и вина у тело и крв Христову - и поред остајања спољашње форме хлеба и вина) уведено у црквено веровање много векова после апостола, те да први ученици нису на овај начин разумели Господње речи – онда обарамо из темеља грађевину која

1 Веронаука у кући, стр. 45, 47. Нагласак мој. Поменути текст нам ставља до знања да се у Православљу, кроз обреде, стално наставља Исусова искупитељска служба. Насупрот томе, Нови завет нам саопштава да је Христова служба откупљења једном заувек окончана још од времена његовог вазнесења на небо. О било каквим обредима којима се Његова служба „непрекидно наставља“, Господ и апостоли нису никада ништа говорили нити написали (види: Јеврејима 7:27; 9:11; 10:10, 12, 14).

2 Најбољи васпитач, стр. 254-256. Нагласак мој. И у овом тексту се помиње „*тајанствено жртвовање* Исуса Христа у православним храмовима“ приликом литургије, што свакако не представља новозаветно учење, као што сам већ објаснио.

се зове Православна црква!!! Објашњења о овом питању а која се базирају на подацима из црквене историје, изнећу детаљније у поглављу „Седам светих тајни“. На овом месту ћу се задржати на објашњењу текстова из Светог писма.

Шта је Господ рекао за време тајне вечере?

„А када су јели, узео Исус хлеб, благослови, изломи и даде ученицима и рече: узмите, једите; ово је тело моје. Тада узео чашу и захвали, даде им и рече; пијте из ње сви; јер ово је моја крв савеза, која се пролива за многе ради опроштаја грехова. Али вам кажем, од сада нећу пити **од овога рода чокотова** до онога дана када ћу га с вама пити новог у царству Оца мога.“ (Мт. 26:26-29).¹

„И када су јели, узео хлеб, благослови, изломи и даде им и рече: узмите, ово је тело моје. И узео чашу, захвали Богу, даде им, те пише из ње сви. И рече им: ово је моја крв завета, која се пролива за многе. Заиста кажем вам: нећу више пити **од рода чокотова** до онога дана када ћу га пити новог у царству Божијем.“ (Мк. 14:22-25).²

„А кад је дошао час, леже за трпезу и апостоли с њиме. Тада им рече: врло сам желео да једем ову Пасху са вама пре но што пострадам. Јер вам кажем: нећу је више јести док се не испуни у царству Божијем. И узео чашу, захвали Богу и рече: узмите је и разделите међу собом. Јер вам кажем: од сада нећу више пити **од виноградског рода** – док не дође царство Божије. Тада узео хлеб, захвали Богу, изломи га и даде њима говорећи: ово је моје тело које се даје за вас; *ово чините за мој спомен*. А исто тако и чашу после вечере говорећи: *ова чаша је нови савез мојом крвљу* која се пролива за вас.“ (Лк. 22:14-20).³

Пре детаљнијег проучавања ове опширне теме, желим да нагласим да Христова порука, изречена за време последње пасхалне вечере, представља говор симболизма. Попут многих других својих изјава, када је за себе говорио: „Ја сам врата“, „Ја сам добри пастир“, „Ја сам пут“, „Ја сам прави чокот“, „Ја сам светлост света“, „Ја сам изданак из корена и род Давидов, сјајна звезда Даница“⁴ и сл., Господ и у овом обраћању ученицима употребљава снажна духовна поређења. Ипак, пре него што изблиза проучимо Христов говор, истаћи ћу неколико упечатљивих чињеница које су из текстова очигледне:

- а) догађај је смештен у ноћ пред Исусово хапшење;
- б) поред остале хране спремљене за празник Пасхе на трпези испред Господа и апостола се налазио и бесквасни хлеб и алкохолно вино;
- в) Христос упоређује хлеб са својим телом: „Ово је тело моје“;

¹ Нагласак мој.

² Нагласак мој.

³ Нагласак мој.

⁴ Види: Ев. по Јовану 10:9, 11; 14:6; 15:1; Отк. 22:16

- г) за чашу испуњену вином каже да она представља „нови савез мојом крвљу која се пролива за вас“;
- д) заповеда ученицима да ову уредбу повремено понављају за његов спомен (у знак сећања на Њега, тј. Његову жртву на Голгоги);
- ђ) потврђује да се у чаши налази „виноградски (чокотов) род“ тј. вино;
- е) нигде не говори о претварању хлеба и вина у своје тело и крв, нити пак заповеда да ученици током будућих богослужења то претварање чине.

Значај и практиковање вечере Господње у раној Цркви

„Ја сам, наиме, примио од Господа што сам и вама предао, да је Господ Исус, оне ноће кад је био предан, узео **хлеб**, захвалио Богу, изломио и рекао: ово је моје тело за вас. *Ово чините мени за спомен*. Исто тако и **чашу** после вечере говорећи: ова чаша је нови савез мојом крвљу. Ово чините, кад год из ње пијете, *мени за спомен*. Јер кад год једете овај хлеб и пијете ову чашу, **обзнањујете смрт Господњу** – док не дође.“¹

Текст из 1. посл. Коринћанима ап. Павла је први запис о уредби вечере Господње и њеном практиковању у раној Цркви. Ова посланица је писана пре иједног од четири новозаветна еванђеља – од којих је најстарије Марково. Зато је извештај овог апостола веома важан за наше проучавање и исправно схватање задате теме. Павле помиње исте елементе које смо и раније навели (иако није присуствовао „тајној вечери“ – из простог разлога што тада није био један од апостола) а потом даје и исправно објашњење значења уредбе:

- а) Христос је узео **хлеб** и рекао: „Ово је моје тело за вас“;
- б) за чашу са **вином**, казао је: „Ова чаша је нови савез мојом крвљу“;
- в) **хлеб** и **вино** се од стране хришћана треба да узимају повремено у знак сећања на жртву Господа Исуса Христа („мени за спомен“);
- г) када год једу хлеб и пију из чаше (приликом вечере Господње на црквеном скупу, све до Његовог поновног доласка) верници обзнањују Христову смрт тј. дају до знања другима (верујућима и неверујућима) да поседују веру у Христово откупитељско дело ради свога спасења.

Да ли су апостоли веровали у претварање хлеба и вина?

„Чаша благослова, коју благосиљамо, није ли заједница Христове крви? Хлеб, који ломимо, није ли заједница Христова тела? Зато што је хлеб један, ми многи једно смо тело; јер сви ми један **хлеб** делимо.“²

Управо поменути текст, заједно са оним претходним, недвосмислено указује да су апостоли научавали симболизам Христове смрти у виду хлеба и вина – а не трансупстанцијацију (тј. њихово претварање). Но, овај цитат нам даје још подробније објашњење о значењу „вечере Господње“. Наиме,

¹ 1. Коринћанима 11:23-26. Нагласак мој.

² 1. Кор. 10:16-17. Нагласак мој.

када говори о последицама Христове заменичке смрти, Свето писмо каже овако:

„...да напасате Цркву Божију, коју је стекао својом крвљу.“¹

„И певаху нову песму говорећи: достојан си да узмеш књигу и отвориш њене печате, зато што си био заклан и што си својом крвљу искупио Богу људе од сваког народа и племена и језика и народа и народности.“²

Божанско откривење истиче да је Господ Исус својом смрћу (тј. проливањем своје крви) откупио многе људе од осуде и довео у вечни живот. Божија воља за све који су спасени вером у проливену крв и сломљено тело Спаситеља, јесте да буду спојени у јединствено хришћанско заједништво пуно међусобне љубави:

„Али не молим само за ове, него и за оне који на њихову реч верују у мене, да сви буду једно, као што си ти, Оче, у мени и ја у теби, да и они буду једно у нама, како би свет поверовао да си ме ти послао. Дао сам им славу, коју си ти дао мени, да буду једно као што смо ми једно; ја у њима, а ти у мени, да буду савршено уједињени, да зна свет да си ме ти послао, и да си их љубио као што си љубио мене.“³

„Него држећи се истине ми треба у љубави да узрастемо у свему – до њега, који је глава, Христос. Од њега је све тело уједно повезано и сједињено, на тај начин што сваки зглавак пружа потпору сходно одмереном дејству сваког појединог дела; то чини да тело расте на своју сопствену изградњу у љубави.“⁴

„А ви сте Христово тело, и појединачно удови.“⁵

Као Христови следбеници и удови Његовог духовног тела, Цркве, верници треба да се сећају догађаја на брду Голготи који им је отворио пут да постану Божија деца. Управо из тог разлога, ап. Павле подсећа Коринћане да чаша (вина) коју међусобно деле и испијају представља заједницу Исусове крви (међусобног заједништва верника које је настало захваљујући Његовој проливленој крви), као што и хлеб који ломе и међусобно деле представља симбол Његовог сломљеног тела и заједништва насталог Његовом откупљујућом жртвом. Главни нагласак у овом објашњењу значења „вечере Господње“ тј. „причести“ јесте њена симболика хришћанског јединства у оквиру црквене заједнице. Посебно је потребно да запазимо да апостол ни једном речју не спомиње нити упућује вернике да треба да верују да се хлеб и вино мењају у самога Христа, већ говори о буквалном хлебу и чаши (са вином очигледно) који представљају симбол заједништва верника који се поуздају у Христово спасењско дело. Реч о томе да се узимањем хлеба и вина задобија вечни живот, не може се пронаћи ни у овом нити у било ком другом тексту Новог завета. Заправо, потпуно супротно учењу Православне цркве, на темељу Светог писма можемо да тврдимо да ниједна особа која није спа-

1 Дела ап. 20:28. Нагласак мој.

2 Откривење Јованово 5:9. Нагласак мој.

3 Ев. по Јовану 17:20-23. Нагласак мој.

4 Ефесцима 4:15-16. Нагласак мој.

5 1. Кор. 12:27.

сена вером и рођена од Бога, не би смела да има било каквог приступа овом светом чину – јер он за њу и нема никаквог значаја. Хлеб и вино, као сећање на Христову смрт има симболичку важност само за особе које су доживеле откупљење од греха и смрти кроз веру и свакодневно поуздање у Исуса.

Духовне истине из VI поглавља ев. по Јовану

Исус Христос је одувек захтевао а и данас захтева потпуну преданост и верност својих следбеника. Такође, захтева да његови ученици извршавају све оно што им је заповедио:

„А што ме зовете: Господе, Господе, а не чините што вам говорим?“¹

„Ако ме љубите, држаћете моје заповести. (...) Ко има моје заповести и држи их, тај ме љуби; а ко љуби мене, тога ће љубити мој Отац, и ја ћу га љубити и показаћу му се.“²

“Јер љубав према Богу ово значи: да држимо његове заповести; а његове заповести нису тешке.“³

Међутим, у време своје овоземаљске службе, Христос је стекао мноштво следбеника који су ишли за њим из користољубља – а не из жеље за стварним учеништвом. Иако је на крају своје троипогодишње мисије био распет вољом већег дела израиљског народа, не може се порећи чињеница да је Исус имао велику популарност међу Јеврејима током свога проповедања. Највећи део те популарности је стекао чињењем месијанских знамења (васкрсавањем умрлих, исцељивањем болесних, истеривањем демона из опседнутих итд.) иако је није желео и забрањивао људима да разглашавају његова чудесна дела.⁴ Једном приликом је велика маса Јевреја желела да га на силу одвуче и прогласи израиљским царем, само зато што је учинио чудо умножавања хлебова и риба (Јн. 6:15). Међутим, Господ је желео да се народ, коме је дошао, уистину обрати Богу и доживи духовни препород – те стекне обновљену заједницу са Свевишњим који се објавио њиховим праоцима, Аврааму, Исааку и Јакову. Желео је да његови саплеменици донесу плодове достојне покајања, а не да се у својој површној религиозности поуздају у побожност својих предака, у исто време живећи противив Божијој вољи. Јован Крститељ је, пре саме Христове појаве, народу упућивао следеће речи:

„Народу пак, који је долазио да га он крсти, говорио је: змијски породе, ко вам је указао да избегнете предстојећи гнев? Донесите, дакле, родове достојне покајања; и немојте сад говорити у себи: имамо оца Авраама. Јер вам кажем да Бог може од овога камења подићи децу Аврааму. Већ и секира лежи код корена дрвећа. Стога се одсеца и у ватру баца свако дрво које не рађа добра рода.“⁵

1 Ев. по Луки 6:46.

2 Ев. по Јовану 14:15, 21.

3 1. Јованова 5:3.

4 Види: Ев. по Луки 8:52-56.

5 Ев. по Луки 3:7-9. Речи Јована Крститеља.

Ипак, Јевреји су истрајавали у својој формалној религиозности која Бога није ни изблиза задовољавала. Иако су се хвалили својим побожним прецима, Израилци Исусовог времена, као и генерације пре њих, поштовали су Бога на начин који њему није био угодан (Мк. 7:6-9). На крају, на тврдњу својих савременика да су деца Божија - потомци верног Авраама, Христос је морао да одговори речима истине – саопштавајући им да су заправо деца ђавола (Јн. 8:39). Резултат ове расправе је био оптуживање Христа за националну издају (прогласили су га за Самарјанина, који су били у традиционалној мрзости са Јеврејима) и покушај његовог убиства (Јн. 8:30-59).

Управо они људи који су Исуса желели да прогласе царем, и други њима слични, брзо су променили мишљење о Господу и покушали Његово смакнуће. Исти они који су на „Цветну недељу“ викали: ‘Осана, нека је благословен који долази у име Господње, цар Израилев’, након само неколико дана су урлали из свег гласа: „Распни га, распни.“¹

Насупрот оваквим „следбеницима“ који врло брзо иду из крајности у крајност, и који су духовно потпуно неутемељени и нестални, Господ је одувек желео да уз себе има верне и одане људе, попут старозаветног Јова или ап. Павла, који су истрајавали у вери насупрот великим искушењима и опасностима. Ево и примера поуздања у Бога ове двојице духовних великана.

Када је у питању праведни Јов, његова искрена богобојажљивост се огледала у томе што је благосиљао Бога и у тренуцима највеће породичне несреће, након погибије своје деце и губитка целокупне имовине:

„И рече: го сам изашао из утробе матере своје, го ћу се и вратити онамо. Господ даде, Господ узме; да је благословено име Господње. **Уза све то не сагрџеши Јов, нити рече безумља на Бога.**“²

„**Гле, да ме и убије, опет ћу се уздати у њ**, али ћу бранити путове своје пред њим. *И он ће ми бити спасење...*“³

Са друге стране, ап. Павле је писао:

„А на неизмерна откривења, - да се не бих понео, - дат ми је трн у телу, сатанин анђео, да ме ћушка – да се не поносим. За овога сам три пут молио Господа - да одступи од мене. И он ми је рекао: доста ти је моја благодат; јер сила налази своје испуњење у слабости. Стога ћу се најрадије хвалити својим слабостима, да се Христова сила настани у мени. Зато ми се **свиђају слабости, зостављања, невоље, гоњења, притешњености Христа ради**; јер кад сам слаб, онда сам силан.“⁴

Управо из тог разлога, да би одвојио жито од кукоља и одвојио праве од лажних следбеника, Христос је изговорио једну дивну духовну поуку, а коју, као што ћемо увидети, православни погрешно цитирају примењујући је на „вечеру Господњу“ и своје погрешно учење о задобијању вечног живота:

„Одговори им Исус и рече: заиста, заиста, кажем вам, тражите ме не зато што сте видели чудне знаке, *него што сте јели од оних хлебова и наситили*

1 Види: Ев. по Јовану 12:12-13; Мт. 27:21-26.

2 Види: Књига о Јову 1:13-22. Нагласак мој.

3 О Јову 13:15-16. Нагласак мој.

4 2. Коринћанима 12:7-10. Нагласак мој.

се. Стичите не пропадљиво јело, него јело које остаје за вечни живот, које ће вам Син човечији дати; јер је њега потврдио Бог Отац. Тада му рекоше: шта да радимо да бисмо чинили дела Божија? Одговори Исус и рече им: **ово је дело Божије, да верујете у онога кога је он послао**. Они му пак рекоше: какав чудан знак чиниш, да видимо и да ти поверујемо? Шта ти радиш? Наши оци су јели ману у пустињи, као што је написано: ‘Хлеб са неба даде им да једу’. Рече им Исус: заиста, заиста, кажем вам, није вам Мојсије дао хлеб са неба, него вам мој Отац даје истинити хлеб са неба. Јер Божији хлеб је онај што силази са неба и даје живот свету. Тада му рекоше: Господе, дај нам свагда тај хлеб. Рече им Исус: ја сам хлеб живота; **ко мени долази** неће огладнети, **и ко верује у мене** неће ожеднети никада.¹

Исус Христос, који је познавао грешну људску природу и без тога да је лично познавао поједине особе², знао је да је већина његових следбеника била уз њега из себичних интереса. Неки од њих су били ту због сигурне свакодневне исхране. Други су га, пак, следили због лаког и брзог излечења од различитих болести. Али, Господ је био свестан да ће материјална корист његовог физичког присуства међу људима бити кратког века. Његово дело, на које га је божански Отац послао је било да људима отвори духовне очи за сагледавање небеских истина и досезање небеског царства. Из тог разлога је упутио своје слушаоце да стичу не пропадљиво јело, већ оно које остаје за вечни живот (ст. 27). Управо је то била кључна реч. Руља, до тада решена да Исуса прогласи царем (Јн. 6:15), сада, у погледу духовних поука, почиње да изражава сумњу у исправност Исусовог учења (ст. 30-34). Иако је Господ говорио о вечном животу и небеској храни која тај живот омогућава, Јевреји су још увек били на нивоу телесног размишљања. Помислили су да могу да добију обичан хлеб од брашна од кога никада неће огладнети. Исто такво размишљање је испољила и жена Самарјанка приликом сусрета са Христом. Након што јој је Спаситељ указао на могућност добијања воде од које не би никада ожеднела, жена ју је затражила мислећи да се ради о обичној води:

„Одговори Исус и рече јој: кад би знала дар Божији, и ко је тај који ти говори: дај ми да пијем, замолила би га и он би ти дао воду живу. (...) Одговори Исус и рече јој: сваки ко пије од ове воде – опет ће ожеднети. А ко пије од воде коју ћу му ја дати – неће ожеднети до века, *него ће вода коју ћу му ја дати постати у њему извор воде која увире у вечни живот*. Рече му жена: *Господе, дај ми ту воду, да не жедним и не долазим овамо да захватам воду*.“³

Попут Јевреја и ова жена из Самарије није схватала духовну поруку. Апостол Павле објашњава разлог оваквог неразумевања:

„А земаљски човек не прима што је од Божијег Духа, јер је то за њега лудост, и не може да сазна, *зато што о томе треба на духован начин расуђивати*.“⁴

1 Ев. по Јовану 6:26-35. Нагласак мој.

2 Види: Ев. по Јовану 2:24-25.

3 Ев. по Јовану 4:10, 13-15. нагласак мој.

4 1. Коринћанима 2:14. Нагласак мој.

Као што вода у овом случају – од које се никада не ожедни – представља Светог Духа, тако и хлеб од кога се никада не гладни, представља самог Исуса Христа.

„А последњег, великог дана празника стајао је Исус и викао говорећи: *ако је ко жедан, нека дође к мени и пије. **Ко верује у мене*** – као што рече Писмо – *из његова тела ће потећи реке живе воде*. Ово је пак рекао за Духа, кога су имали да приме они што верују у њега; јер Дух још не беше сишао пошто Исус још није био прослављен.“¹

„Рече им Исус: ја сам хлеб живота; ко мени долази неће огладнети, **и ко верује у мене** неће ожеднети никада.“²

Еванђелист Јован нам открива како је текао даљи разговор између Исуса и његових сународника:

„Јер је то воља мога Оца, да сваки који гледа Сина – **и верује у њега – има живот вечни**, те да га ја васкрснем у последњи дан. Јудеји су гунђали против њега, зато што је рекао: ја сам хлеб који је сишао са неба, и говораху: није ли то Исус син Јосифов, чијег оца и мајку знамо? Како сад каже да је сишао са неба? Одговори Исус и рече им: не гунђајте међу собом. (...) Заиста, заиста, кажем вам, **ко верује има вечни живот**. Ја сам хлеб живота. Очеви ваши једоше ману у пустињи и умреше. Ово је хлеб који си-лази са неба, да се од њега једе и не умре. Ја сам живи хлеб који је сишао са неба. Ако ко једе од овога хлеба, живеће довека; и хлеб, који ћу ја дати, јесте тело моје – за живот света. А Јудеји се препираху међу собом говорећи: *како он може да нам да своје тело да једемо?*“³

Било је сасвим очигледно да, иако Исус говори о себи као небеском хлебу, он то не мисли буквално већ поруци даје симболички смисао. Уколико пажљиво следимо Христове изјаве јасно примећујемо да Он на више места спомиње **веру** као средство духовног „једења“ тј. узимања хлеба који даје вечни живот (у стиховима 29, 35, 40, 47). Иако је, дакле, то било очигледно, Јевреји су поново почели да гунђају међу собом. У том моменту, Господ је одлучио да све своје неискрене следбенике до краја разоткрије. Изрекао је нешто на шта се саблазнио велики број његових следбеника, а што и данас доводи у заблуду многе који ове Христове речи схватају на дослован начин:

„Тада им Исус рече: заиста, заиста, кажем вам, ако не једете тела Сина човечјег и не пијете крви његове, немате живота у себи. Ко једе моје тело и пије моју крв – има живот вечни, и ја ћу га васкрснути у последњи дан. Јер моје тело је право јело, и моја крв право пиће. Ко једе моје тело и пије моју крв – остаје у мени и ја у њему. Као што је мене послао живи Отац, и ја живим зато што живи Отац, тако ће и онај који мене једе живети кроз мене. То је хлеб који је сишао са неба. *Не као што су очеви јели и умрли*; ко једе овај хлеб живеће довека.“⁴

1 Ев. по Јовану 7:37-39. Нагласак мој.

2 Ев. по Јовану 6:35. Нагласак мој.

3 Ев. по Јовану 6:47-52. Нагласак мој.

4 Ев. по Јовану 6:53-58. Нагласак мој.

Ова изјава, уколико се схвати дословно а не у пренесеном значењу, заиста звучи одбојно и запрепашћујуће. Исусове речи би, у том случају, могле да се упореде са најгором врстом паганских богослужења на којима би његови учесници пили крв жртве и на тај начин сматрали да примају и себе живот друге особе. Међутим, немогуће је и помислити да би Христос могао да упути своје слушаоце да једу његово право тело и пију његову праву крв – ради задобијања вечног живота (додуше, већина слушалаца је управо то помислила али то није било оно што је Исус казао). Иако је Господ са достојанственом озбиљношћу изнео целокупну поруку, она је требала да покаже да ли његови пратиоци безрезервно верују у његове речи, па макар их и не разумели, или говорника сматрају непоузданим. Порука је, наравно, била више него јасна, али њу нису разумели они који нису тежили за духовном истином. Резултат је био очекиван:

„Чувши то многи од његових ученика рекоше: тврда је ово беседа; ко може да је слуша? (...) Од тада многи од његових ученика одоше натраг и нису више ишли с њим.“¹

Кључ за разумевање ове Христове беседе јесте била духовна примена поруке о телу као „правом јелу“ и крви као „правом пићу“. Потврђујући овај став, Господ је рекао:

„Не као што су очеви јели и умрли; ко једе овај хлеб живеће довека. (...) Дух је оно што оживљава а тело ништа не помаже. *Речи које сам вам ја рекао, дух су и живот су.*“²

Прихватање вером свега онога што Христос јесте, свег његовог дела – као и послушност Њему у складу са Божијом вољом је срж значења овог Исусовог говора. Сваки верник, који је од срца са Господом, јесте тај који се храни духовним хлебом са неба – и никада не гладни. Онај који се свом душом поуздаје у Христову откупитељску жртву и следи га као свог Господа јесте онај који пије небеско пиће од кога никада не жедни. Исус то јасно потврђује речима да Њега, као небески хлеб, не треба *јести* „као што су очеви јели у пустињи“. Небеска мана, коју су јели старозаветни Израилјци у пустињи продужила им је живот само за кратко, јер се радило о материјалном хлебу (ове речи Сина Божијег су „дух и живот“, дакле – не треба их схватати дословно попут тадашњих слушалаца, већ расуђивати о њима на духован начин). Исуса, насупротив, новозаветни верници примају у себе вером и тако стичу вечни живот. Према речима самог Господа, сваки онај који верује и поуздаје се у Њега, налази се у Христу у Христос у њему,³ што доказује нераскидиво јединство хришћана са својим Господом за сва времена.

Спаситељеве речи које смо управо проучили, а које су записане пером апостола Јована потврђују целибиблијско учење и духовну стварност о спасењу које се стиче једино и искључиво вером у Христа као Спаситеља и рођење од Бога.

¹ Ев. по Јовану 6:60, 66.

² Ев. по Јовану 6:58, 63. Нагласак мој.

³ Види: Ев. по Јовану 14:16-20, 23; 17:22-23.

На овај начин, недвосмислено смо утврдили да цитирање овог текста од стране православних у вези „вечере Господње“ тј. „причести“ нема никаквог смисла, јер Син Божији уопште није своје слушаоце упућивао на тај чин у своме обраћању¹. Дакле, закључак св. Јована Кронштатског који је рекао: „Уместо дрвета живота – хлеб живота; уместо плодова дрвета познавања добра и зла – исти животворни хлеб живота. Онда је речено: **не једите, да не умрете** (Мојс. 3, 3); а сада је речено: **једите, и бићете живи** (Јов. 6, 51, 58),“² и притом сматрао да се вечни живот задобија стварним једењем Исусовог тела и крви приликом причешћа, спада у још једно од теолошких нетачности које Православље заговара, а које се ни у чему не темељи на светописамској објави.

Више информација из црквене историје о пореклу православног (и римокатоличког) учења о трансупстанцијацији, тј. претварању хлеба и вина у тело и крв Христову, изнећу у поглављу о светим тајнама.

СПАСЕЊЕ КРОЗ ИСПОСНИШТВО

„**Преп. Доситеј.** (...) Када он једном гледаше слику Страшнога Суда у једној цркви, приближи му се једна жена у порфирној хаљини и објашњаваше му. И најзад, при расанку, рече му, да **ако се жели спасти, треба да пости, да не једе меса**, и да се често моли Богу. То беше Пресвета Богородица. (...) Живљаше овај млади светитељ у VI столећу.“³

„**Пост – неопходан за спасење.** Говорећи о неопходности поста за спасење после изгнања људи из раја, свети Јован Златоуст вели: „И Мојсеј и Илија, стубови старозаветних пророка, ма да су били велики у другим врлинама, и имали велику слободу пред Богом, ипак, кад су хтели приступити Богу и разговарати са Њим, колико је то могуће човеку, прибегавали су посту и његовим рукама узносили се Богу. Зато је и Бог, чим је створио човека, одмах га предао у руке поста и **посту поверио његово спасење...** као најбољем учитељу.“⁴

Још један од погрешних путева ка спасењу а које заступа Православље јесу пост и испосништво. Према тврђењима поменуте цркве која сам управо цитирао и која ћу тек поменути, а која се не могу доказати ниједним библијским текстом, произилази да је пост за спасење веома важан - заправо неопходан.

1 Исусове речи записане у шестом поглављу ев. по Јовану, упућене су неверујућим људима који немају приступа „вечери Господњој“ која је резервисана само за Христове ученике и истинске следбенике – као што смо већ проучили. Потпуно је противно Библији веровати да је Исус упућивао неверујуће људе да се „причешћују“ да би задобили вечни живот. Додуше, ни сами православни, макар се причешћивали непрестано, још увек нису сигурни да ли имају вечни живот (што још једном показује противречност њиховог учења), из разлога што тај чин представља само један у низу дела којима треба да **заслуже** спасење.

2 Најбољи васпитач, стр. 255. Нагласак аутора текста.

3 Охридски пролог, стр. 120. Нагласак мој.

4 Најбољи васпитач, стр. 277-278. Нагласак мој.

Према писању владике Николаја Велимировића у коме наводи „виђење“ девојке Милке Чаировић о загробном животу, оне особе које не посте средом и петком засигурно ће стићи у пакао. Ево једног дела те приповести:

„Сасвим је достојно пажње виђење девојке Милке Чаировић из села Борча код Крагујевца, које је доживела 1922. године, ноћу пред Ваведење. (...) Њено је казивање сасвим документовано, и **слаже се са науком свете цркве**. (...) Ова трећа књига, књига је мртвих, јер они који су у паклу, пред Богом су мртви (рекао је свети Петар Милки, прим. И. С.). (...) Поклоних се, пољубих Светог Петра у руку и он ми рече: „Збогом Милка! Па кажи тамо како је овамо.“ (...) Дођосмо на четврта врата. Рекоше ми да су ту они који **једу црве из црвљивог црева. То су они који су мрсили среду и петак**. Ни на која врата не улазих, само се чују мучења.“¹

Јевсевије Поповић наводи да „у III столећу пост је не само налагао позитиван пропис црквени, него је шта више оног, који га није вршио, *стизала и црквена казна*.“²

Као одличан познавалац учења „светих отаца“, реагујући на оваква веровања цркве којој је припадао, а чији је желео да буде реформатор, српски просветитељ Доситеј Обрадовић је рекао:

„Зато, о словесни чловече, мисли, суди, расуждавај и познај! Сав свет да ти рече да си слеп, ти, имајући очи и чисто видећи, не веруј свему свету. Сав свет да ти рекне да два и два не чине четири, немој му веровати; то је против искуства. *Сав свет да ти рече да ће бог у вечну муку и вражије руке предати оне који једу у среду и у петак рибу и месо³, немој му веровати; то није могуће, то ни турски цар не би учинио*. То је безумије и хуљеније рећи да праведни бог може такову ужасну и нечувену неправду учинити. Али су свети оци анатеми и вечној муци предали оне који у посте рибу и месо једу“. У том оци имаду врло криво; нити они имаду власт проклињати свет и људе, нити ће се њихова клетва ни длаке примити, нерасудна и неправедна будући.“⁴

Апостол Павле је, половином првог века, упозорио свог младог сарадника Тимотеја, најављујући му долазак учења о забрани узимања неких врста јела ради спасења, као стварима које не долазе од Бога:

„**А Дух изричито каже да ће у последња времена неки одступити од вере, обратиће пажњу на варљиве духове и демонске науке**, у лицемерју лажљиваца, који су жигосани у својој савести, који забрањују ступање у брак, **траже да се уздржава од јела**, која је Бог створио да их са захвалношћу узимају верни који су познали истину. *Јер је свако*

1 Свети Владика Николај Велимировић: Да ли душа постоји, Светило, стр. 11-12. Нагласак мој.

2 Јевсевије Поповић, Општа црквена историја, том први, стр. 429. Нагласак мој.

3 Пост средом и петком је, према неким од старих црквених учитеља, уведен у II веку после Христа као успомена на дане када је донета одлука о Исусовом хапшењу и спровођењу те одлуке распињањем на крст. Други од старих учитеља су пак заступали мишљење да су на увођење поста овим данима утицали римски пагански празници: Меркуров дан (среда) и Венерин дан (петак). Јевсевије Поповић наводи да се нигде у Светом писму не спомињу постови строго одређеним данима. Види: Општа црквена историја, том први, стр. 428.

4 Доситеј Обрадовић, Изабрани списи, стр. 140. Нагласак мој.

створење Божије добро **и не треба одбацити ништа** што се са захвалношћу прима. Освећује се, наиме, речју Божијом и молитвом.¹

Према управо наведеном библијском тексту, сва „виђења“ и „приказања“ различитих особа које могу да се представе као хришћански светитељи, а који би научавали различиту науку од оне Библијом објављене, спадају у домен сотонске преварантске активности². Апостол то потврђује говорећи:

„Јер такви људи су лажни апостоли, преварљиви радници, који се претварају у Христове апостоле. И није чудо; јер и сам сатана узима вид светлог анђела. Није онда ништа велико кад се његове слуге претварају у слуге праведности; њихов свршетак биће по њиховим делима.“³

Ипак, и поред поседовања Св. писма у коме су записана ова јасна упозорења, након истицања да је Бог још у еденском врту установио пост (забрану једења са „дрвета спознања добра и зла“ православни сматрају установљавањем поста)⁴, припадници највеће цркве у Србији заговарају неопходност њиховог обдржавања ради спасења.

Доситеј Обрадовић нам ставља до знања због чега православни не прихватају чињеницу да Библија осуђује њихову верску праксу:

„Апостол Павле јавно каже: „Чадо Тимотије, доћи ћеду бедна времена кад ћеду неки за светињу држати да се од закона брака удаљавају и од меса уздржавају, но залуду.“ *Калуђери веле да то није за њих него за манихеје*, ал већ не служе измишљени извјети и толкованија, ваља право говорити: во је за свакога који тако чини буди ко му драго.“⁵

Текстови које сам цитирао на самом почетку овог дела поглавља, а на којима Источна црква темељи своје веровање, представљају заправо учење „отаца“ цркве а не богонадахнутих апостола и самога Господа. Међутим, пре него што нешто више кажем о стварном значењу поста, онаквог каквим га Божија Реч препоручује, желим да споменем још неке од запањујуће нетачних и Библији противречних изјава:

„Пост просвећује душу и омогућује уму да прими озарења Духа Светога. И свети Василије Велики и свети Јован Златоуст скоро истим речима истичу да се мудри пророк Данило не би удостојио божанских откривења, да пост душу његову није учинио просвећенијом и пријемчивијом за озарења Духа Светога. **Од обилне и масне хране подижу се као нека прљава испарења** и слично густом облаку спречавају зрацима Светога Духа приступ у нашу душу. Ова сагласност светитеља у мислима и речима јасно говори да их је Дух Свети у овоме надахнуо.“⁶

„Пост човека чини анђелом – уверава свети Јован Златоуст.“⁷

1 1. Тимотеју 4:1-5. Нагласак мој.

2 Много више о немогућности јављања умрлих „светитеља“ и „Богородице“ живим људима написано је у поглављу о поштовању светитеља. Оваква „јављања“ према Светом писму спадају у домен спиритизма који је Библијом најоштрије осуђен.

3 2. Коринћанима 11:13-15.

4 Види: Најбољи васпитач, стр. 277.

5 Доситеј Обрадовић, Сабрана дела, стр. 592. Нагласак мој.

6 Најбољи васпитач, стр. 282-283. Нагласак мој.

7 Наведено дело, стр. 283. Нагласак аутора текста.

„Пост привлачи Духа Светога и чини човека стаништем Свете Тројице. (...) Ако је такво благотворно дејство поста, да нас он чини стаништем Божјим, онда треба да га примимо са радошћу, учи свети Теодор Студит.“¹

„Пошто нисмо постили, избачени смо из раја. Зато да постимо, да бисмо поново ушли у рај, саветује свети Василије Велики.“²

У светлу свих досадашњих проучавања о спасењу у Светом писму, лако можемо да увидимо колико су ова веровања далеко од апостолске науке о задобијању вечног живота кроз веру у Спаситеља. Насупрот оваквим уверењима православних „отаца“, непогрешива Божија Реч износи пред нас сасвим другачији значај поста.

Пост у Светом писму

„А фарисеји и њихови књижевници су гунђали његовим ученицима говори: зашто једете и пијете с цариницима и грешницима? Исус пак одговори и рече им: лекар није потребан здравима него болеснима; нисам дошао да позовем праведнике него грешнике на покајање.

А они му рекоше: Јованови ученици често посте и моле се Богу, фарисејски ученици исто тако, а твоји једу и пију. Исус им пак рече: можете ли навести сватове да посте док је младожења с њима? Него ће доћи дани, када младожења буде отет од њих, онда ће постити у те дане. А рече им и причу: нико не дере закрпу од нове хаљине и не ставља на стару хаљину; иначе нову цепа, а старој не пристаје закрпа од нове. И нико не сипа ново вино у старе мехове; иначе ће ново вино подерати мехове, оно ће се просути, а мехови ће пропасти; него ново вино треба сипати у нове мехове. И нико – ко је пио старо – не жели ново; јер каже: старо је добро.“³

Управо наведени текст описује дијалог Спаситеља са религиозним али недуховним припадницима главне верске групације у Израиљу – фарисејима. Поменути фарисеји су дошли до закључка да Христос и његови ученици веома ретко практикују пост. Господ, у том смислу, наводи једну од њихових изјава:

„Јер дође Јован који нити једе нити пије, а они кажу: има демона. Дође Син човечији који једе и пије, па кажу: гле човека изелице и пијанице, пријатеља цариника и грешника.“⁴

Једини текст у Старом завету, једино постојећој Библији Христовог времена, у коме се заповеда да Израиљци треба да посте налази се у III Мојсијевој књизи, а везан је за празник Помирења (којег сам детаљније описао у поглављу „Блажена Марија или царица небеска“).

1 Исто, стр. 283. Нагласак аутора.

2 Исто, стр. 283.

3 Ев. по Луки 5:30-39

4 Ев. по Матеју 11:18-19.

„А десети је дан тога мјесеца дан очишћења; сабор свети нека вам је, и **мучите душе своје**, и принесите Господу жртву огњену.“¹

„Поврх тога, десети дан тога седмога мјесеца пада дан Помирења. Нека вам то буде пригода за свети збор; **постите** и принесите у част Јахви паљену жртву.“²

Овога дана су припадници Божијега народа требали да искажу своју понизност и жаљење због учињених греха – а то стање њихових душа је требало бити праћено неузимањем хране и пића тј. постом.

Сигурно је да су се Господ Исус и његови ученици придржавали ове законске одредбе. Међутим, у осталом делу године они нису имали разлога за држање било каквих постова јер ови нису били установљени Богом већ учењем верских старешина (попут поста два пута недељно)³. (Четрдесетодневни пост Исуса Христа, као и постови Мојсија и Илије у Старом завету који су трајали исто толико⁴ нису у Библији дати као пример за обдржавање поста од стране хришћана, јер такав пост, без хране и воде, готово нико не би могао да преживи. Насупрот томе, Православна црква тврди да је Господ Исус Христос установио пост као потребу за спасење дајући нам лични пример пошћења у пустињи.⁵) Доситеј Обрадовић пише о својим покушајима да се угледа на поменуте библијске личности и Сина Божијег у вези поста:

„Како сам тај пост провео, мучно ће ко веровати. По три дни другда ништа не бих окусио, пак бих се гди на таван сакрио и све бих метанисао, *челом у земљу ударајући, док би ми се завртио мозак*. Једва бих на ногу од тешке глади стајао. Находио сам у житијам да неки од пустиника по цели седам дана, а неки по четрдесет, ништа не би у уста уложили. Силио сам се не би ли и ја како могао до седмог дана дотерати, *но залуду, нисам могао више од три дни*, јер у четврти дрктала би ми колена, чувствовао бих јаки бол у утроби и долазио бих у несвестицу.

Добри мој и разумни игуман, видећи да *моја будалаштина* све то виша бива, каже ми чисто да он тога више неће трпити да при њему находећи се сам себи убица будем, но сваки дан у време уречено да с другом братијом једем. Ако ли нећу, да на друго место гди идем липсавати од глади, а не код њега. Ја сам одговорио да ја нисам први који је постио седам целих дана; има који су постили и четрдесет, како: Мојсеј, Илија и сам Спаситељ наш. Мој старац, како је љутит био и напрасан, мало би му ваљало (ови сами пут од све три године што сам при њему био, разљутио се на ме како ваља); пак у свем свом гњеву ову ми придику учини: *„Какво је то твоје безобразје, Мојсеју, Илији и Христу да се уподобљаваш? Немаш ли толико памети да расудиш да су оно чрезјестествене ствари биле и божија чудеса*, те су могли

1 3. Мојсијева 23:27. Нагласак мој. Превод: Ђ. Даничић.

2 3. Мојсијева 23:27. Нагласак мој. Превод: Biblija Kršćanske sadašnjosti, Zagreb 1983.god. Српски преводиоци Старог завета Ђуро Даничић и Лујо Бакотић у поменутом стиху не спомињу пост, иако се његово обдржавање подразумева.

3 Види: Ев. по Луки 18: 9-14, посебно ст. 12.

4 Види: Ев. по Матеју 4:1-11; 2. Мојс. 34:28; 1. Царевима 19:8.

5 Види: Епископ Николај, Вера светих, стр. 132.

људи четрдесет дана не једући живити? Мојсеј на гори Синајској будући, а Илија бежећи по пустињи. Била је потреба да бог с њима чудо учини. *А што се усуђујеш Спаситеља спомињати, то је твоје крајње безумије.*¹

Из управо наведеног текста увидели смо да су речи игумана манастира Хопово Теодора Милутиновића упућене Доситеју биле веома мудре, јер је (иако можда и непотпуно свестан тога) изнео истину да су постови библијских личности били Божија чудеса, те да нису дати да бисмо их ми, у данашње време, опонашали.

Примери поста у Старом завету

Осим поста на дан Помирења, који је био од Бога заповеђен, Јевреји су у Старом завету постили уздржавајући се од хране и пића у различитим ситуацијама. Углавном су то биле прилике дубоког покајања и жаљења због греха као и доживљавања великих неприлика у животу, када су усрдно од Бога тражили услишење својих молитава. Ево неких текстова који говоре о томе:

„И окретох лице своје ка Господу Богу тражећи га молитвом и молбама **с постом** и с костријети и пепелом. И помолих се Господу Богу својему и *исповједајући се* рекох: О Господе, Боже велики и страшни, који држиш завјет и милост онима који те љубе и држе заповијести твоје; Згријешисмо и зло чинисмо и бијасмо безбожни, и одметнусмо се и одступисмо од заповијести твојих и од закона твојих. И не слушамо слуга твојих пророка, који говораху у твоје име царевима нашим, кнезовима нашим и оцима нашим и свему народу земаљском. У тебе је, Господе, правда а у нас срам на лицу...“²

„По том двадесет четвртога дана тога мјесеца скупише се синови Израилеви **постећи** и у костријети и посувши се земљом. И одвоји се сјеме Израилево од свијех туђинаца, и стадоше те *исповједаху гријехе своје* и безакоња отаца својих.“³

*„Наступају бездушни сведоци,
што не скривих то ме оптужују,
злом плаћају што им чиних добро.
Душу моју очајање мори.
Ја сам с њима био другачији:
кад болујем стављах кострет на се,
па још **постим**, због њих мучим душу,
за њих молим док ме умор слама,
па их жалим као род најближи;
идем згурен, мисле: жалим мајку.“⁴*

1 Доситеј Обрадовић, Изабрани списи, стр. 124-125. Нагласак мој.

2 Књ. пророка Данила 9:3-7. Нагласак мој.

3 Књига Немијина 9:1-2. Нагласак мој.

4 Псалом 35:11-14. Превод проф. др Александар Бирвиш. Нагласак мој.

Из свих поменутих цитата произилази да је пост, који се састоји у делимичном или потпуном уздржању од хране и пића, уско везан са молитвом као и искреним жаљењем због својих и туђих почињених греха.

Насупрот оваквом схватању поста код Божијих слугу у Св. писму, велики део српског народа обдржава од стране СПЦ прописане постове и то углавном тако што припрема „посна јела“, спремљена на уљу или, у крајњем случају, на води. Што се тиче кајања за учињене грехе и молитве приликом „пошћења“, за то слабо ко међу Србима мари. Мудри Доситеј овако вели за поменуте постове:

„А како посте? Е, браћо моја, бог све види и чује: правду ваља да говоримо! Нико други не пости разве крајњег сиромаштва људи и они који на неплодним земљама живу и по неколико месеци у години кад би хлеба и проје само имали, царске би им се трапезе то чиниле. Ови бедни већу част живота свога посте, али за љуту невољу. А они који имаду различних, што зовемо посни јела, зејтина и вина, никад довека не посте. (Ваља знати да ја оно за пост не држим кад човек не руча а вечера и за ручак и за вечеру; нити оно кад меса не једе а накрува се пасуља и комбоста, те му пуца трбух и зноји му се чело).“¹

Српски народ у данашње време је умногоме сличан старозаветном Израиљу, чији су се припадници придржавали правила о пошћењу а у исто време бивали потпуно незаинтересовани за чињење Божије воље. Сам Господ их је, због оваквог безакоња веома строго укорио:

„За што постисмо, веле, а ти не погледа, мучисмо душе своје, а ти не хтје знати? **Гле, кад постите, чините своју вољу** и изгоните све што вам је ко дужан. *Ето постите да се прете и свађате и да бијете песницом безбожно. Немојте постити тако као данас*, да би се горе чуо глас ваш. Таки ли је пост који изабрах да човјек мучи душу своју један дан? Да савија главу своју као сита и да стере пода се костријет и пепео? То ли ћеш звати пост и дан угодан Господу? **А није ли ово пост што изабрах: да развежеш свезе безбожности**, да раздријешииш ремење од бремена, да отпустиш потлачене, и да изломите сваки јарам? Није ли да преламаш хљеб свој гладноме, и сиромаше прогнане да уведеш у кућу? Кад видиш гола, да га одјенеш и да се не кријеш од својега тијела? *Тада ће синути видјело твоје као зора*, и здравље ће твоје брзо процвати, и пред тобом ће ићи правда твоја, слава Господња биће ти задња стража.“²

Примери поста у Новом завету

После оптужбе пристигле на рачун Христа и ученика од стране фарисеја о неодржавању постова, овај изузетни познавалац Божије Речи им је рекао да ће Његови ученици постити у време када он буде од њих отет (тј. ухапшен). Исус је знао да је пост у прошлим временима био практикован у случајевима туге и жалости. Зато је и своје слушаоце упутио на ту чињеницу.

¹ Доситеј Обрадовић, Изабрани списи, стр. 269-270. Нагласак мој.

² Књига пророка Исаије 58:3-8. Нагласак мој.

Апостоли још увек нису имали разлога за туговање – јер их је Христово присуство испуњавало духовним миром и радошћу. Ипак, Господ је најавио да ће након поменутог хапшења његови следбеници посегнути за постом као спољним изразом истинитог ожалостијења. Еванђеља нам казују да Исусови најближи пратиоци нису веровали, због превелике туге, ни у вести о Његовом васкрснућу које су им жене објавиле:

„А када је васкрсао рано у први дан недеље, јави се прво Марији Магдалини, из које беше изагнао седам демона. Она оде и јави онима што су били с њим – који *туговаху и плакаху*. А они чувши да је жив и да га је она видела – *не повероваше*.“¹

Тужни и уплакани апостоли сасвим сигурно нису ни помишљали на храну – нити им је до ње било стало. „Тих дана“, по речима Спаситеља, они су постили. Сличан пост налазимо и код на хришћанство тек обраћеног фарицеја Савла, бившег прогонитеља Цркве:

„А Савле још увек испуњен претњом и убијством против Господњих ученика приступи првосвештенику, па измоли од њега писма за синагоге у Дамаску, - ако нађе неке присталице ове науке, људе и жене – да их свезане доведе у Јерусалим. Али, када се путујући приближио Дамаску, обасја га одједном светлост са неба, те паде на земљу и чу глас како му говори: Савле, Савле, зашто ме гониш? Он пак рече: ко си, Господе? А он: ја сам Исус, кога ти гониш; него устани и уђи у град, и казаће ти се шта треба да чиниш. А његови сапутници стајаху неми, јер су глас слушали, али никога нису видели. Тада Савле уста са земље; иако су му очи биле отворене, није ништа видео. На то га узеше за руку и уведоше у Дамаск. **Три дана** је био слеп, **и није јео нити пио**. А у Дамаску беше један ученик по имену Ананија. (...) Тада Ананија оде и уђе у кућу, те стави руке на њега и рече: Савле брате, Господ Исус, који ти се јавио на путу којим си долазио, послао ме је – да прогледаш и да се напуниш Духа Светога. И одмах спаде с његових очију као крљушт, па прогледа, устаде и би крштен, и **примивши храну окрети се**.“²

И у овом случају можемо да потврдимо да је пост уствари био резултат великог шока као и душевног бола и туге, човека који је управо открио да се борио против Бога – погрешно бивајући уверен да управо Њему служи.

Наравно, у Новом завету, као и у Старом, постоје и другачији видови и сврхе поста. У књизи Дела апостолских 13:2, као и у 2. посланици Коринћанима 11:27, од стране еванђелисте Луке и апостола Павла споменута је пракса уздржавања од хране (тј. пошћења) првовековних ученика зарад већег посвећења Богу и делотворније молитве за спознање Божијег наума и смерања. Такође, Господ Христос је научавао да пост удружен са молитвом може да донесе много духовних плодова (Мт. 17:21). Ипак, оно што је заједничко за Господње и апостолско проповедање у вези поста јесте да ни Учитељ а ни његови ученици нису никада споменули нити подразумевали да пост може да допринесе било чијем спасењу, нити пак да представља неопходан услов којим се вечно спасење стиче. Такође, у Новом завету нигде није издата за-

¹ Ев. по Марку 16:9-11. Нагласак мој.

² Дела апостолска 9:1-10, 17-19. Нагласак мој.

повест да хришћани морају да посте, а посебно није одређено колико дана или недеља ти постови морају да трају. Заправо, као што је из новозаветних списа очигледно, прави богоугодни пост могу да обдржавају само они људи који су већ спасени вером у Спаситеља и рођени од Бога Светим Духом. Што се тиче обдржавања постова од стране ненановорођених особа, Господ на њих уопште не гледа благонаклоно већ износи јасне тврдње да такво испосништво нема никакву вредност у Његовим очима. Текстови који следе потврдиће становиште које сам управо изнео.

Ко су били фарисеји?

Верска странка фарисеја (што у преводу значи: „одвојени“) је настала у другом веку пре Христа у време израиљског настојања за заштитом јеврејског монотеизма и религије од утицаја хеленистичке (грчке) културе. Ова верска групација је била сачињена пре свега од „обичних“ људи из израиљског друштва а не од тадашњих свештеника (који су углавном припадали фарисејима супротстављеној групацији – садужејима). Строго су се придржавали Божијег закона датог Мојсију, којег су често проширивали многобројним одредбама које се нису изворно подразумевале. Тако „проширен“ закон је био исувише тежак за обдржавање, па су због тога фарисеји долазили под удар Исусове осуде. Са друге стране, припадници ове странке су били поносни на своју побожност и религијско подвижништво које већина народа није могла да опонаша – због чега је била презирана. Сматрали су себе савршенима, једино правовернима и заштитницима народа и његових интереса.¹

Господ Христос је једном приликом испричао следећу причу:

„А ову причу каза неким који су били уверени у себе - да су *праведни* – и остале људе *ниподаштавали*. Два човека одоше у храм да се помоле, један фарисеј а други цариник. Фарисеј стаде и мољаше се у себи овако: *Боже, хвала ти што нисам као други људи, разбојници, неправедници, прељубочинци, или као и овај цариник; постим два пута у недељи*, дајем десетак од свега што стичем. А цариник је стајао издалека и није хтео ни очи да подигне према небу, него је ударао своја прса говорећи: Боже, буди милостив мени грешноме. Кажем вам: овај се вратио кући оправдан, а не онај; јер ће бити понижен свако ко уздиже самога себе, а узвишен ће бити ко самога себе унизује.“²

Као што је очигледно, мишљење који су имали о себи, из Божије перспективе није било ни изблиза реално. Наиме, у разговору са Исусом, уважени члан фарисејске странке, Никодим, испољио је непознавање основног учења Светог писма о духовном рођењу од Бога (Ев. по Јовану 3. глава). Исус их је такође оптуживао за лицемерство, честољубље, среброљубље и формализам, као и за погрешно вођство и верско васпитање читавог народа. Називао их је слепим вођама и будалама, синовима пакла и окреченим гробовима:

¹ Види: посл. Филипљанима 3:4-6; Ев. по Јовану 11:45-53.

² Ев. по Луки 18:9-14. Нагласак мој.

„Тешко вама, књижевници и фарисеји, лицемери, *што затварате царство небеско пред људима*; јер ви не улазите, нити пуштате унутра оне који хоће да уђу. (...) Тешко вама, књижевници и фарисеји, лицемери, што приходите море и копно да створите једног проселита, и кад постане, *чините га сином пакленим, двапут горим од себе*. (...) Тешко вама, књижевници и фарисеји, лицемери, што чистите споља чашу и зделу, а унутра су пуне грабежа и неумерености. *Фарисеју слепи*, очисти прво што је у чаши, да буде и њена спољашност чиста. Тешко вама, књижевници и фарисеји, лицемери, што сте као окречени гробови, који споља изгледају лепо, а изнутра су пуни мртвачких костију и сваке нечистоће. Тако се и ви споља показујете људима праведни, а изнутра сте пуни лицемерства и безакоња.“¹

Судећи према овим речима Сина Божијег, иако врло побожни, фарисеји су били група недуховних, непрепорођених и надасве људи који су служили испуњавању сотонских а не Божијих планова и намера.

Ко су били Јованови ученици?

Ову групу људи сачињавали су следбеници Јована Крститеља. Пре појављивања у јавности Исуса Назарећанина – на реци Јордану где га је Јован крстио, овај Божији пророк је око себе окупио групу својих истомишљеника и пратилаца. Све време своје проповедничке мисије, Крститељ је наговештавао скори долазак Месије:

„И посланици беху од фарисеја. Они га упиташе и рекоше му: зашто онда крштаваш, кад ниси Христос, ни Илија, ни пророк? Јован им одговори: ја крштавам водом; међу вама стоји онај кога ви не знате, који за мном долази, коме ја нисам достојан да одрешим ремен на његовој обући.“²

Након силаска Светог Духа у обличју голуба на његовог рођака из Галилеје, Јован је изјавио:

„И ја га нисам знао, него онај што ме посла да крстим водом, он ми рече: на кога видиш да силази Дух и остаје на њему, тај крштава Духом Светим. И ја сам видео и сведочио да је то Син Божији.“³

Пошто су чули ово сведочанство, двојица његових ученика, од којих је један био Андрија, брат Симона Петра, прикључили су се Христу и постали његови ученици. Ипак, Јован је и сам наставио да крштава народ који је долазио к њему. Уз њега су били још неки од његових следбеника који се нису прикључили Исусу иако је њихов учитељ веома јасно рекао: „Он треба да расте, а ја да се умањујем.“⁴ Није нам у потпуности јасно због чега Јован није упутио све своје ученике да постану Исусови следбеници. Вероватно је разлог томе неко зрно сумње које се зачело у срцу Захаријиног сина у погледу Христове мисије. Изгледа потпуно невероватно, али се десило управо

1 Ев. по Матеју 23:13, 15, 25-28. Нагласак мој.

2 Ев. по Јовану 1:24-27.

3 Ев. по Јовану 1:33-34.

4 Види цели текст: Ев. по Јовану 3:22-30.

то да је Јован, који је био сведок богојављања у тренутку Исусовог крштења, посумњао у Исусово месијанство:

„Тада Јован дозва двојицу од својих ученика, посла их Господу питајући: јеси ли ти онај који треба да дође, или да чекамо другога? Када су пак ови људи дошли к њему, рекоше: Јован Крститељ нас је послао к теби и пита: јеси ли ти онај који треба да дође, или да чекамо другога?“¹

Проблем код Јована Крститеља је свакако био тај што је имао непотпун увид у Божији план спасења. Сматрао је, попут осталих Јевреја, да ће Месија – чим се буде појавио успоставити царство Божије на земљи. Но, пошто се то није догађало а пролазили су месеци од Исусовог појављивања (у међувремену је Јован доспео и у затвор), Крститељ је био збуњен. Апостол Павле је, двадесетак година касније, пишући посланице Колошанима и Ефесцима, признао да је Божији план о спасењу у својој свеобухватности био непознат (тајанствен) за све претходне генерације познавалаца Светог писма.²

Из питања које су Јованови ученици упутили Исусу о посту (Мт. 9:14-17) јасно се препознаје чињеница да су они себе сматрали ближим фарисејима него следбеницима Месије. Управо из тог разлога, Господ им је упутио две приче са истоветним духовним значењем, чији су буквални смисао веома добро познавали.

Цепање нове хаљине да би се закрпила стара

„А рече им и причу: нико не дере закрпу од нове хаљине и не ставља на стару хаљину; иначе нову цепа, а старој не пристаје закрпа од нове.“³

У овом поређењу Христос говори о практиковању поста као о сасвим природном начину живљења нановорођених (од Бога рођених, вером спасених) људи. Истовремено, он истиче да је пост, не само непотребан него и да резултује крајње негативним последицама за свакога ко није измирен са Богом кроз веру у Спаситеља.

У време док је Христос проповедао и чинио чуда, људи су се са правом питали: „Шта је ово? *Нова наука пуна силе*; заповеда и нечистим духовима и покуравају му се.“⁴

Оно што је Исус говорио се умногоме разликовало од учења званичних тумача религије у Израиљу. Иако су, заправо, оне биле једино право тумачење божанских истина, јеврејски народ који је био заведен лажном фарисејском науком, посматрао је Исусове речи као неку до тада непознату новину. Попут Православне цркве у данашње време и ондашње лажне религијске вође су сматрале пост веома значајном степеницом на путу ка спасењу. Насупрот оваквом уверењу, Исус је научавао да пост има свој значај само у животу већ спасених особа.

---

1 Ев. по Луки 7:18-20.

2 Види: Колошанима 1:25-27; Ефесцима 3:1-13.

3 Ев. по Луки 5:36.

4 Ев. по Марку 1:27. Нагласак мој.

„А у Антиохијској цркви беху пророци и учитељи: Варнава и Симеон званни Нигер, па Лукије Киринац, Манаин одгајен с Иродом тетрархом, и Савле. Кад су они **служили Господу и постили**, Дух Свети рече: одвојте ми Варнаву и Савла за дело на које сам их позвао. Тада **постише** и помоливши се Богу положише руке на њих, па их отпустише.“¹

У овом тексту читамо о првим хришћанским пророцима и учитељима, који су, као већ спасени вером, служили Господу и постили желећи да их Бог усмери ка извршавању Његове воље. Као резултат молитве и поста, одговор је убрзо стигао. У Новом завету је веома изражено схватање да сваки верник који Христа прихвата на основу сведочанства Светога Духа кроз Реч записану у Библији, бива учињен новим створењем, те да сликовито речено, „свлачи старог човека и облачи новог“ – који бива све сличнији Сину Божијем:

„Према томе, ако је ко у Христу – *ново је створење*; старо је прошло, види, *постало је ново*.“²

„Не лажите један против другога, **пошто сте свукли старог човека са његовим делима и обукли новог**, који се обнавља за познање – по слици онога који га је створио...“³

Речју да „нико не дере закрпу са нове хаљине и не ставља на стару хаљину – иначе нову цепа а старој не пристаје закрпа од нове“, Исус позива ученике Јована Крститеља као и фарисеје да дођу к њему и приме опроштење греха и вечни живот. На тај би начин „обукли нову хаљину“ чији је пост (поменута „закрпа“ у поређењу) нормални саставни део. Нема никаквог разлога „крпити рупе“ на „старој хаљини“ која представља од Бога отпалу, Светим Духом непрепорођену човекову природу, на тај начин што ће се „цепати“ делови нове природе саздане у Христу. Покушаји да грешници задобију спасење пред Богом строгом религиозношћу (која је заснована на људским предањима и погрешним тумачењима Св. писма) и постовима, су једнако погрешни у садашње као што су били и у Христово време. Уколико неко већ жели да пости, Божија Реч му препоручује да прихвати Христа вером и прими спасење као дар од Бога, да би и сам пост нашао своје испуњење у духовном и од греха одвојеном свакодневном живљењу које је резултат духовног рођења од Бога.

Ново вино у старим меховима

„И нико не сипа ново вино у старе мехове; иначе ће ново вино продрети мехове, оно ће се просути, а мехови ће пропасти; него ново вино треба сипати у нове мехове.“⁴

У другом поређењу, у коме говори о посту, Господ га упоређује – као и сву своју науку – са новим вином. Порука ове приче је истоветна претходној.

1 Дела апостолска 13:1-3. Нагласак мој.

2 2. посл. Коринћанима 5:17. Нагласак мој.

3 Колошанима 3:9-10. Нагласак мој.

4 Ев. по Луки 5:37-38.

Пост као искрено дело посвећења, за ким жуде сви од Бога рођени верници, припада само њима. Осталим људима, који нису свим срцем са Спаситељем, практиковање поста не само да духовно не помаже већ може да нанесе велику штету. Све особе које, у складу са Христовим говором, представљају „старе мехове“ биће уништене уношењем у себе онога што им по природи не припада.

У време док је Господ живео у израиљској земљи, Јевреји су чували вино у меховима који су били направљени од посебно обрађених козјих кожа. Ново вино (вино пре почетка алкохолног врења – претварања грожђаног шећера у алкохол) се увек сипало у нове мехове који до тада нису били употребљавани. Разлог је био једноставан. Приликом врења, кожа од које је мех био направљен бивала је све тањом јер се мех постепено ширио (због ослобађања гаса који га је надувавао) и повећавао своју запремину – до одређене границе еластичности. Након што би алкохолно вино из кожног меха било потрошено – мех би се сматрао старим и неупотребљивим за ново алкохолно врење. Ако би се у овакав мех ставило ново вино – које тек треба да прође кроз процес ферментације - овога пута би сипана количина течности била знатно већа. У поновљеном процесу, кожа која је већ била истањена не би могла да се даље растеже, те би мех пуцао и вино се просипало. На тај начин настала би двострука штета. Зато се ново вино морало увек да сипа у нове мехове – док би се у старим меховима чувало старо до његове коначне потрошње.

Људи који нису рођени од Бога (атеисти као и они религиозни који поштују Бога на начин противан Његовој вољи) представљају „старе мехове“. Фарисеји и Јованови ученици су били управо такви. Иако су били поштовани као веома добри верници и испосници од стране верски необразованог народа, они нису били у редовима Исусових следбеника – а самим тим и далеко од Бога. Христос је људима попут ових говорио:

„Истражујете Писма, јер сматрате да у њима имате вечни живот; и она сведоче за мене; *и нећете да дођете к мени – да имате живот.*“¹

Такође, рекао је и:

„Ко није са мном, против мене је, и ко не сабира са мном, расипа.“²

Сасвим је јасно да су малочас поменути фарисеји и Јованови ученици представљали својеврсну опозицију Исусу из Назарета. Фарисеји су му свакако били много већи непријатељи од збуњених Крститељевих следбеника. Особе попут ових, које су убеђене да служе Богу а уствари су од Њега веома далеко, као што је то случај и са већим делом нашег српског народа, тиме што poste – доказују да су им информације о хришћанској вери биле доступне и донекле познате. Читајући Свето писмо могле су лако доћи до спознања Спаситеља и вечног живота. Ипак, оне су се задовољавале само спољашњом религиозношћу и формализмом, следећи учења својих слепих вођа:

„А онај слуга *који је знао* вољу свога господара, па није спремио или није учинио по његовој вољи, *биће много бијен*. А који није знао, а учинио

---

¹ Ев. по Јовану 5:39-40. Нагласак мој.

² Ев. по Матеју 12:30.

оно што заслужује батине, биће мало бијен. Од сваког – коме је много дано – *тражиће се много*, и коме је много поверено – *од њега ће се више захтевати*.“¹

Цитат који сам управо навео нам јасно даје до знања да ће људи, којима је Божија Реч била позната а ипак се нису одазвали Његовом позиву да му постану ученици, бити на страшном суду кажњени већом казном него они који (између осталог) за хришћански пост нису знали нити су га обдржавали. Небески судија ће овакве „испоснике“ на основу њихових речи и дела осудити много више (види: Мт. 12:37).

Ово је одговор на питање - како пост може да нанесе штету ономе који га се придржава? Људи који нису рођени од Бога - а poste - слични су, по Исусовим речима, старом меху који је испуњен новим вином. Пропаст меха тада бива неминовна.

Закључак

Из свега досадашњег проучавања науке о спасењу у Православној цркви, засигурно долазимо до закључка да је она у целини и појединостима далеко од светописамског откривења. Већинска црква у Србији на жалост не поседује истину по овом питању, па зато није ни чудо што ни њени верници (укључујући и епископе) не знају да ли ће, на крају крајева, бити спасени. За сам крај навешћу неколико изјава српских православних епископа, укључујући ту и самога патријарха, које нам веома јасно потврђују чињеницу да, па чак и према православној теологији, ниједан члан „јединоспасавајуће цркве“ нема никакву гаранцију да ће заиста и бити спасен, те да је веома могуће да ће и поред свег свог настојања и труда око спасења – на крају завршити у огњеном језеру. Ево најпре изјаве епископа јегарског др Порфирија Перића, из интервјуа објављеног у магазину „MTS CLUB – клуб корисника мобилне телефоније Србије“, објављеног под насловом „Порфирије, наш заступник пред Богом“. Ево како је, поред осталог, поменути епископ одговорио на питање новинара о сигурности спасења у оквиру васељенског Православља:

„Владика Порфирије, познат је по многим стручним чланцима у којима се залаже за чистоту Православне вере, а такође веома је бритака његова критика секти. Питам га да ли ће се на крају света спасити само православци? Одговара ми да **‘само припадање Православној цркви не гарантује спасење. Нема сигурног знака да ће се спасти ни он сам, па макар био и Патријарх а не владика**, и ко зна колико је Богу ближи неки наводни ‘грешник’, како га околина види, од неког ‘безгрешника’.

“²

1 Ев. по Луки 12:47-48. Нагласак мој.

2 MTS CLUB – klub korisnika mobilne telefonije Srbije 064, мај 2005. год. стр. 21. Нагласак мој.

Са друге стране, епископ тимочки Јустин Стефановић је једном приликом на предавању на коме сам био лично присутан, а које је одржано у згради епархије тимочке (1995 - 96. год), изјавио да ни он није сигуран да ли ће бити спасен или неће. Објаснио је то својом тренутном „политичком активношћу“ (сетимо се да су то биле године велике активности тадашње опозиције - митинга и демонстрација, које су неретко предводила и свештена лица), изражавајући наду да ће се *пред крај живота* поново вратити у манастир – да би му се и то *урачу-*

Исто тако, и патријарх Павле је у једном свом писму, које је представљао одговор на критике које је на његов рачун упутио еп. рашко-призренски Артемије (а у вези патријарховог проглашавања муслимана и хришћана у Босни Божијом децом тј. „браћом по Богу“), изразио несигурност по питању свог спасења, наводећи стихове из Мт. 10:22 и 25:41:

„Да наше обраћање људима као браћи по Богу увек је у потенцијалном смислу, да између могућности да то буду, али да ли ће ту могућност и остварити? Па и хришћанима, да ли ће као искрени синови и кћери Божје, и они и ми, одржати се до смрти? *Јер само ко издржи до краја тај ће се спасти.*“¹

Даље, патријарх Павле казује:

„Знам само да ће нас Господ, на суду Његовом праведном, оцењивати према томе како смо саучествовали и поступали према Његовој „најмањој браћи“, па се трудим, ако нисам узрастао до љубави, макар да чиним по дужности колико могу, **да се не бих нашао на страни оних којима ће Праведни Судија рећи: Идите од мене проклетии...**“²

Из ових навода јасно препознајемо чињеницу да ни највиши великодостојници Православне цркве немају сигурност коначног Божијег прихватања – а све у складу са својом небиблијском теологијом. Иначе, навод из Мт. 10:22, када се прочита заједно са следећим 23. стихом, јасно ставља до знања да се овде заправо ради о Христовом упозорењу упућеном Јеврејима који ће живети за време великих невоља (за време Антихристове владавине), те да се односи само на сачување голог опстанка (остајања у животу) у Израиљу до свршетка поменутих трагичних дешавања и прогонстава, а не на вечно спасење које се, у складу са целобиблијском науком стиче - једном заувек - вером у Христа и рођењем од Бога, као што сам приказао у претходном поглављу.

Поставља се питање шта треба да очекују у вези свога спасења „обични“ верници Православних цркава, који живе у огреховљеном свету, када ни оне личности којима се обраћају изразима: „Високопреосвећени“ и „Ваша Светости“ нису сигурне да неће завршити у паклу?

нало у спасење.

1 Свети кнез Лазар, бр. 1 (5), 1994. год. стр. 108. Нагласак мој.

2 На истом месту. Нагласак мој.